

## **Høringsnotat - Forslag til endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015-2016**

### **Første del. Hovedregler for tildeling av utdanningsstøtte**

#### **Kapittel 1. Støtteformer**

##### **Til § 1-2 Gyldighetsperiode for satser**

Det foreslås å endre gyldighetsperioden for satsene. I Lånekassens nye IKT-system beregnes støtten til elever og studenter på dagbasis. For å sikre lik utbetaling for en halv og hel måned tildeles støtte fra og med 16. august til og med 15. januar i høstsemesteret, og fra og med 16. januar til og med 15. juni i vårsemesteret. Det utgjør 150 dager per semester og 30 dager per måned, slik at både den første og den andre halvdel av en måned utgjør det samme antallet dager.

Siden satsene for undervisningsåret 2014-2015 gjelder fra og med 15. august 2014 til og med 14. august 2015, må gyldighetsperioden være fra og med 15. august 2015 til og med 15. august 2016 for undervisningsåret 2015-2016. Gyldighetsperioden for undervisningsåret 2016-2017 vil være fra og med 16. august 2016 til og med 15. august 2017.

Det foreslås videre å presisere at egne satser for støtte som kun gis som lån om sommeren omfatter flere utdanninger enn forkurs til ingeniørutdanning. Det vises til endringsforlaget i § 31-1 om at også tresemesterordningen og yrkesfaglig vei har undervisning om sommeren og derfor har rett til støtte.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer, og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 1-2 i 2014-2015:*

##### **§ 1-2 Gyldighetsperiode for satser**

Satsene som er fastsatt for undervisningsåret 2014-2015, gjelder for perioden 15. august 2014–14. august 2015. For lån til sommerterminordning og forkurs til ingeniørutdanning sommeren 2014 gjelder egne satser, se § 31-1 bokstav c.

*Forslag til endring i § 1-2 for 2015-2016:*

##### **§ 1-2 Gyldighetsperiode for satser**

Satsene som er fastsatt for undervisningsåret 2015-2016, gjelder for perioden ~~15. august 2014 – 14. august 2015.~~ 15. august 2015 - 15. august 2016. ~~For lån til sommerterminordning og forkurs til ingeniøruddanning. Det gjelder egne satser for støtte som bare gis som lån sommeren 2015 gjelder egne satser, se etter § 31-1 bokstav c.~~

## **Kapittel 2. Statsborgerskap og tilknytning til Norge**

### **Til § 2-3 Utvidet rett for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer**

Det foreslås å fjerne vilkåret om faglig sammenheng mellom arbeid og utdanning for EØS- og EFTA-arbeidstakere som opprettholder sin arbeidstakerstatus under utdanningen.

Etter gjeldende regler kreves det alltid faglig sammenheng mellom arbeid og utdanning for at en EØS- eller EFTA-arbeidstaker i Norge skal få utdanningsstøtte.

EØS-borgere som har status som EØS-arbeidstakere i Norge og deres familiemedlemmer skal ha samme rettigheter til utdanningsstøtte som norske statsborgere. Dette er begrunnet i prinsippet om fri bevegelighet av arbeidstakere, og at oppfyllelsen av dette forutsetter tilgang til samme sosiale fordeler som norske arbeidstakere har. Utdanningsstøtte til familiemedlemmer som arbeidstakeren forsørger anses også som en slik sosial fordel for arbeidstakeren.

Det foreslås at vilkåret om faglig sammenheng mellom arbeid og utdanning bare skal stilles overfor EØS-arbeidstakere som slutter å arbeide for å gå over i utdanning. Hvis en EØS-borger slutter å arbeide for å gå over i utdanning, opprettholder han statusen og rettighetene som arbeidstaker dersom det er en sammenheng mellom arbeidet og utdanningen. Det stilles ikke krav om slik faglig sammenheng dersom søkeren har blitt ufrivillig arbeidsledig.

Forslaget berører både § 2-3 i første del av forskrift om tildeling av utdanningsstøtte som inneholder hovedreglene om støtterett, samt den likelydende § 33-2 i forskriftens fjerde del om støtte til utdanning i land utenfor Norden. Forslaget vil medføre at noen flere EØS-arbeidstakere i Norge vil få rettigheter til utdanningsstøtte til utdanning i Norge.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

Det foreslås også en presisering knyttet til rettigheter til utdanningsstøtte til EØS-arbeidstakerens forsørgede familiemedlemmer. Etter EØS-retten er det slik at noen familiemedlemmer har en selvstendig rett til utdanningsstøtte som en følge av tilknytningen til en EØS-arbeidstaker i Norge. Dette gjelder barn av EØS-arbeidstaker når barnet bor i Norge, enten sammen med EØS-arbeidstakeren, eller tidligere har

bodd sammen med EØS-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var EØS-arbeidstaker i Norge. Denne retten beholdes selv om EØS-arbeidstakeren (forelderen) ikke lenger er EØS-arbeidstaker i Norge, for eksempel hvis han eller hun flytter ut av landet. De fleste barn av EØS-arbeidstakere som er bosatt i Norge og tar utdanning her, har selvstendig rett til støtte fordi de bor eller har bodd sammen med arbeidstakeren i Norge på et tidspunkt da vedkommende var arbeidstaker her.

De øvrige familiemedlemmene som har rett til utdanningsstøtte etter § 2-3, har såkalt avledet rett til utdanningsstøtte. Dette betyr at retten til utdanningsstøtte er direkte avhengig av at EØS-arbeidstakeren har status som arbeidstaker i Norge, og fortsetter å ha det. Når en søker har rettigheter til utdanningsstøtte som er avledet fra en EØS-arbeidstaker, opphører denne retten når opphavspersonen ikke lenger har slik status. Familiemedlemmer som er omfattet av bestemmelsen, i praksis oftest barn av EØS-arbeidstakeren som er under 21 år eller er forsørget av arbeidstakeren, og som studerer i utlandet, har slik avledet rett. Som nevnt over vil de fleste barn av EØS-arbeidstakere som er bosatt i Norge og tar utdanning her, ha selvstendig rett til støtte.

EØS-arbeidstakeres barn som studerer i utlandet har avledet rett som barn under 21 år eller barn som er forsørget av arbeidstakeren, og denne retten faller bort når opphavspersonen ikke lenger har arbeidstakerstatus med tilhørende sosiale rettigheter. At retten til støtte fortsatt består kontrolleres i forbindelse med søknad om støtte for hvert undervisningsår.

For å klargjøre dette skillet mellom ulike grunnlag for rettigheter til utdanningsstøtte og konsekvensene av endringer i arbeidstakerstatus, foreslås det at § 2-3 omarbeides noe. Den selvstendige retten til utdanningsstøtte som barn bosatt i Norge har, tas inn i ny bokstav d annet ledd. Det er bare rettigheter etter bokstavene a, b og c som faller bort når opphavspersonen, dvs. EØS-arbeidstakeren, ikke lenger har status som arbeidstaker.

Det som er sagt om EØS-arbeidstakere og deres familiemedlemmers rettigheter gjelder også tilsvarende for EFTA-arbeidstakere, dvs. arbeidstakere fra Sveits.

Det foreslås også en mindre språklig endring i overskriften til bestemmelsene.

*Gjeldende § 2-3 for 2014-2015:*

**§ 2-3. Utvidet rett for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer**

Statsborger fra EØS- eller EFTA-land med status som arbeidstaker i Norge, har rett til utdanningsstøtte når utdanningen vedkommende tar har faglig sammenheng med arbeidet. Kravet om faglig sammenheng faller bort dersom vedkommende har blitt ufrivillig arbeidsledig på grunn av generelle endringer i arbeidsmarkedet.

Følgende medlemmer av EØS- eller EFTA-arbeidstakerens familie har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- a) ektefelle

- b) slektning i nedstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Slektingen må enten være under 21 år, eller bli forsørget av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle, eller bo eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge
- c) slektning i oppstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle som blir forsørget av dem.

*Forslag til endring i § 2-3 for 2015-2016:*

**§ 2-3. Rett til utdanningsstøtte for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer**

Statsborger fra EØS- eller EFTA-land med status som arbeidstaker i Norge, har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere. En EØS- eller EFTA-borger som slutter å arbeide og går over i utdanning, opprettholder sin status som arbeidstaker dersom utdanningen vedkommende tar har faglig sammenheng med arbeidet. Kravet om faglig sammenheng faller bort dersom vedkommende har blitt ufrivillig arbeidsledig på grunn av generelle endringer i arbeidsmarkedet.

Følgende medlemmer av EØS- eller EFTA-arbeidstakerens familie har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- a) ektefelle
- b) slektning i nedstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Slektingen må enten være under 21 år, eller bli forsørget av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle
- c) slektning i oppstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle som blir forsørget av dem
- d) Barn av av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Barnet må bo i Norge, og må bo eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge.

Dersom EØS- eller EFTA-arbeidstakeren ikke lenger har status som EØS- eller EFTA-arbeidstaker i Norge, har ikke familiemedlemmet lenger rett til utdanningsstøtte etter annet ledd bokstavene a, b og c.

**Generelt om støtte til skolepenger til nettskoler i EØS-land – flere bestemmelser**

Det foreslås å innføre rett til støtte til skolepenger til studenter som tar høyere utdanning som tilbys som fjernundervisning fra læresteder i EØS-land etter samme regler som for støtte til skolepenger ved fjernundervisning i Norge.

Etter gjeldende regler gis det støtte til fjernundervisning ved norske læresteder, men ikke ved læresteder i utlandet. I tilfeller der nettskolen i utlandet må anses som en

tjenesteyter, medfører tjenesteloven § 19<sup>1</sup> begrensninger i adgangen til å forskjellsbehandle norske og utenlandske nettskoler når det gjelder retten til støtte til skolepenger til studenten. De norske reglene skiller mellom nettskoler i Norge og nettskoler i utlandet, noe som kan ses på som en uberettiget restriksjon for både mottakerne av tjenester og tjenesteyterne. Forpliktelsen gjelder ikke utdanningsstøtte til livsopphold. Regelverket om tjenester fastsetter et forbud mot forskjellsbehandling av mottakere av tjenester i tilfeller av økonomisk støtte for bruk av tjenesten, for eksempel basert på i hvilket land tjenesteyteren er etablert<sup>2</sup>.

Tjenester defineres som "tjenester som regelmessig ytes mot betaling"<sup>3</sup>. Etter rettspraksis er utdanning i en del tilfeller omfattet av tjenestebegrepet<sup>4</sup>.

På bakgrunn av dette foreslås å innføre lik rett til støtte til skolepenger til studenter som tar høyere utdanning ved nettskoler etablert i Norge og i EØS-land. Skillet mellom norske og utenlandske nettskoler vil dermed ikke opprettholdes når det gjelder studentens rett til skolepenger. En likebehandling innebærer at skolepengestøtte til nettskoler i EØS-land skal gis på samme vilkår som skolepenger til nettskoler i Norge.

Det anses ikke hensiktsmessig å foreta vurderinger i hvert tilfelle av om nettskolen i et annet EØS-land er å anse som en tjenesteyter eller ikke, og det foreslås derfor å innføre en generell rett til støtte til skolepenger til studenter som tar høyere utdanning ved nettskoler i EØS-land.

Etter dagens støtteordning skiller det ikke mellom rett til støtte til livsopphold og rett til støtte til skolepenger. Vilåårene er de samme for begge ytelser. Utdanningsstøtte til nettskoler i form av kun låå til skolepenger er derfor noe nytt i utdanningsstøttesammenheng, og krever noen særskilte tilpasninger i regelverket. Det skal gjelde like vilkår for rett til støtte til skolepenger til nettskoler i Norge, i de nordiske land og i øvrige EØS-land. Utdanningsstøtteordningen har i dag ulike regler for utdanninger i Norge, i Norden og i land utenfor Norden, og for norske statsborgere, EØS-arbeidstakere og statsborgere fra andre land. Forslaget om innføring av rett til støtte til skolepenger ved nettskoler etablert i EØS-land følger ikke strukturen i dagens støtteordning, noe som krever tilpasning i flere regler.

#### *Hvilke utdanninger skal gi rett til støtte til skolepenger?*

Utdanning ved nettskoler etablert i utlandet regnes ikke som utdanning i utlandet i utdanningsstøtteordningens forstand. Støtteordningen for utdanning i utlandet er etablert for å legge til rette for at studenter reiser til utlandet for å studere og oppnå formell kompetanse, men også for at de skal tilegne seg kompetanse i språk, kultur og samfunnsmessige forhold i det landet de studerer. Hensikten med forslaget er å fjerne

---

<sup>1</sup> gjennomfører art. 19 bokstav b) i direktiv 2006/123 (tjenstedirektivet)

<sup>2</sup> Tjenstedirektivet art. 19 d

<sup>3</sup> EØS-avtalen art. 37, tjenstedirektivet (direktiv 2006/123, tatt inn i tjenesteloven) art. 4 (1) med definisjon av "tjeneste"

<sup>4</sup> C-263/86 *Humbel*, C-109/92 *Wirth*

skillet mellom nettskoler i Norge og nettskoler i EØS-land, slik at like vilkår gjelder for retten til skolepenger. Regelverket for støtte til utdanning i utlandet skal derfor ikke gjelde for utdanning ved nettskoler etablert i EØS-land. Samtidig må det stilles vilkår om at utdanningen ved nettskolen er på nivå med høyere utdanning i Norge, som er et krav som i dag stilles for støtte til utdanning i land utenfor Norden. Vilkårene for godkjenning av nettskoler i Norge passer ikke for nettskoler i utlandet, og det foreslås derfor å bruke de samme kravene som stilles til godkjenning av tradisjonell utdanning ved læresteder i utlandet etter forskriftens § 35-1 *Utdanninger det gis støtte til*. Dette omtales nærmere under forslag til endring i § 7-5.

Forskriftens § 7-5 vil inneholde den sentrale regelen om rett til støtte til nettstudier i Norge og i EØS-land. Se nærmere omtale til § 7-5. Kravene i kapittel 7, for eksempel at studiebelastningen må være på minst 50 prosent av fulltidsutdanning samt at den må vare i minst ett semester, gjelder for all utdanning. Kravene vil også gjelde for nettstudier i EØS-land.

*Hvem skal ha rett til støtte til skolepenger ved nettskoler i EØS-land?*

Utdanningsstøtteordningen gir noe ulike rettigheter til norske statsborgere, EØS-arbeidstakere og deres familiemedlemmer samt EØS-borgere med varig oppholdsrett på den ene siden, og andre utenlandske statsborgere på den andre siden. Den siste gruppen kan ha rett til utdanningsstøtte til utdanning i Norge, samt til delstudier<sup>5</sup> i Norden og i land utenfor Norden. De har ikke rett til støtte til hele utdanninger i utlandet, verken i Norden eller andre land.

Som tidligere nevnt skal det sikres en likebehandling av nettskolene i Norge og i EØS-land når det gjelder studentenes rettigheter til økonomisk støtte for å ta utdanningen. Dette betyr at alle persongrupper som kan ha rett til støtte til skolepenger til nettskoler i Norge, skal kunne ha rett til støtte til skolepenger til nettskoler i EØS-land. Det gjeldende skillet mellom utdanning i Norge og utlandet basert på statsborgerskap eller andre grunnlag, kan da ikke benyttes som et skille mellom rett til støtte til nettskoler i Norge og i EØS-land. Det foreslås at dette reguleres i ny § 2-7 *Støtterett til nettskoler*, se omtale under.

De grunnleggende vilkårene for støtterett må være til stede også for de som får støtte til skolepenger ved nettskoler i EU/EØS-land. Studenten må oppfylle de vanlige vilkårene for utdanningsstøtte, for eksempel at han eller hun ikke kan være mer enn ett år forsinket i utdanningen og de øvre grenser for hvor lang tid det kan bli gitt støtte. Disse vilkårene gjelder for alle, og forslaget til endring krever ikke særlige tilpasninger i regelverket.

Formålet med utdanningsstøtteordningen er blant annet å sikre det norske samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetent arbeidskraft. For at dette formålet skal nås, må støttemottakeren ha en viss tilknytning til Norge, slik at det er sannsynlig at han/hun

---

<sup>5</sup> Inntil ett år av en utdanning som inngår som en del av utdanning søkeren er i gang med i Norge

vil benytte seg av sin kompetanse i Norge når utdanningen er gjennomført. Det foreslås at studenter ved nettskoler skal fylle de samme vilkårene om tilknytning til Norge forut for nettutdanningen som stilles til studenter som tar utdanning i utlandet. Dette gjelder uavhengig av om nettskolen er etablert i Norge eller i et annet EØS-land. Se nærmere omtale av dette under § 7-5 *Nettstudier*.

Det er også behov for noen justeringer ellers i regelverket som følge av forslaget. Forskriften § 4-1 *Utdanninger det gis støtte til* må gi åpning for at nettskoler i utlandet omfattes av de utdanninger det kan bli gitt støtte til. Det må også foretas justeringer i § 3-1 *Status som elev eller student* og § 6-3 *Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning*.

De ulike forslagene blir omtalt i tilknytning til hver bestemmelse i høringsnotatet.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettprosessen.

### **Til ny § 2-7 Støtterett til nettskoler**

Se tidligere omtale av forslag til innføring av rett til støtte til skolepenger ved nettskoler i EØS-land.

Bestemmelsen i § 2-6 viser til at det finnes egne regler om statsborgerskap og tilknytning til Norge for støtte til utdanning i utlandet, og viser videre til kapittel 6 om utdanning i andre nordiske land, samt kapittel 33 om utdanning i land utenfor Norden. Denne bestemmelsen etablerer dermed skillet i rettigheter til støtte til tradisjonell utdanning ved læresteder i utlandet. Dette skillet passer ikke for retten til støtte til skolepenger ved nettskoler i utlandet.

Det foreslås derfor en ny § 2-7 som fastsetter hvilke persongrupper som har rett til støtte til skolepenger til utdanning ved nettskoler. Alle som i dag har rett til støtte til skolepenger til høyere utdanning ved nettskoler i Norge, skal ha rett til støtte til skolepenger til høyere utdanning ved nettskoler etablert i EØS-land. Dette foreslås regulert ved å vise til at søkere som har rett til utdanningsstøtte etter § 2-1 *Hovedregel*, § 2-2 *Utenlandsk statsborger*, § 2-3 *Utvidet rett for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer* og § 2-4 *EØS-borgere og familiemedlemmer til EØS-borgere med varig oppholdsrett* skal ha rett til støtte til utdanning ved nettskoler etter § 7-5 *Nettstudier*.

*Forslag til ny § 2-7 for 2015-2016:*

### **§ 2-7 Støtte til utdanning ved nettskoler**

Søkere som har rett til støtte etter §§ 2-1, 2-2, 2-3 og 2-4 kan få støtte til utdanning ved nettskoler etter § 7-5.

### **Kapittel 3. Generelle krav og definisjoner**

#### **Til § 3-1 Status som elev eller student.**

Departementet foreslår at det presiseres at praksisbrevkandidater med godkjent opplæringskontrakt har rett til støtte fra Lånekassen.

Praksisbrev er en forsøksordning som ble etablert i 2007. Formålet med ordningen er å legge til rette for at rettighetslever med svake skolerresultater fra ungdomsskolen og som søker yrkesfaglige utdanningsprogrammer i videregående opplæring, skal få mer praktisk opplæring som gjør at kandidaten etter to år oppnår en yrkeskompetanse som det er behov for i arbeidslivet. Forsøket praktiseres som en del av lærekandidatordningen, og praksisbrevkandidater har på samme måte som lærekandidater en opplæringskontrakt.

Det er kun lærlinger og lærekandidater som er spesielt nevnt i forskriften, fordi det er dette som tradisjonelt har vært fag- og yrkesopplæringen. For å synliggjøre at også praksisbrevkandidater har rett til støtte foreslås det å presisere at denne gruppen også er støtteberettiget på lik linje med lærlinger og lærekandidater. Forslaget berører både § 3-1 og § 4-1 bokstav b.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

Som det fremgår over, foreslås det å innføre rett til støtte til skolepenger ved nettskoler i EØS-land. Dette forslaget medfører behov for en presisering i § 3-1 annet ledd. Selv om ikke utdanning ved nettskoler etablert i EØS-land skal regnes som utdanning i utlandet, er det for å unngå uklarheter nødvendig å presisere i bestemmelsens annet ledd at kravet om opphold på lærestedet ved utdanning i utlandet ikke skal gjelde for studenter som tar slik nettutdanning. Det foreslås derfor å ta inn en presisering av dette i annet ledd samt en henvisning til § 7-5 *Nettstudier* i § 3-1 annet ledd.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettprosessen.

Det foreslås også en språklig forenkling i annet ledd.

*Gjeldende § 3-1 i 2014-2015:*

#### **§ 3-1 Status som elev eller student**

For å ha rett til støtte må søkeren være tatt opp som elev eller student og ha rett til å gå opp til eksamen. Lærlinger må ha godkjent lærekontrakt, og lærekandidater må ha godkjent opplæringskontrakt.

Søker som tar utdanning i utlandet, må, i tillegg til å ha opptak, også oppholde seg på lærestedet og følge undervisningen. Se likevel § 3-2.



*Forslag til endring i § 3-1 2015-2016:*

**§ 3-1 Status som elev eller student**

For å ha rett til støtte må søkeren være tatt opp som elev eller student og ha rett til å gå opp til eksamen. Lærlinger må ha godkjent lærekontrakt, og lærekandidater og praksisbrevkandidater må ha godkjent opplæringskontrakt.

Søker som tar utdanning i utlandet må ~~i tillegg til å ha opptak, også~~ oppholde seg på lærestedet og følge undervisningen. Se likevel § 3-2. Vilkåret om opphold på lærestedet gjelder ikke for søkere som får støtte til høyere utdanning ved nettskoler i EØS-land etter § 7-5.

**Til § 3-7 Forsørgere**

Det foreslås å endre definisjonen av hvem som anses som forsørgere.

Forslaget kommer på bakgrunn av endringer i forsørgerbegrepet som er nærmere omtalt i forslag til endringer i annen del. Forslaget innebærer at det ikke lenger skal behovsprøves direkte mot steforeldre, men kun mot foreldre som har det formelle forsørgeransvaret for eleven. Det er dermed ikke lenger behov for å ha med steforeldre i definisjonen av forsørgerne.

Gjeldende § 3-7 definerer hvem som skal regnes som forsørgere, nemlig "foreldre og steforeldre". Steforeldre foreslås tatt ut av bestemmelsen. Med "foreldre" er ment de som regnes som elevens foreldre etter barneloven. Etter barneloven § 66 er det foreldrene som har forsørgeransvar for barnet. Dersom begge foreldrene er døde, vil den som har overtatt foreldreansvaret etter barnelovens regler ha forsørgeransvar for barnet. Etter forslagene til endringer i støtteordningen for elever i videregående skole, skal behovsprøving foretas mot økonomien til personer som har forsørgeransvaret for eleven etter barneloven. Det foreslås derfor at det i forskriftens § 3-7 tas inn en henvisning til barnelovens regler om forsørgeransvar for å definere hvem som regnes som forsørgere.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 3-7 i 2014-2015:*

**§ 3-7 Forsørgere**

Foreldre og steforeldre regnes som forsørgere

*Forslag til endring i § 3-7 i 2015-2016:*

**§ 3-7 Forsørgere**

Personer som har forsørgeransvar etter barneloven § 66, regnes som forsørgere.  
~~Foreldre og steforeldre regnes som forsørgere~~

### **Til ny § 3-8 Samboere**

Det foreslås å fastsette en ny § 3-8 der det defineres hva som menes med samboere.

Det foreslås endringer i forsørgerbegrepet som innebærer at det ikke lenger skal behøvsprøves direkte mot steforelders økonomi. Endringen innebærer imidlertid også at det i behovsprøvingen skal legges noe vekt på at elevens forelder har en økonomisk fordel av å ha en ektefelle eller samboer (som ikke er søkers forsørger) å dele husholdningen med. Innføringen av dette forutsetter en endring i utdanningsstøtteleven. Endringer i forskriften som innfører en vektlegging av samboer til forelderens økonomi, vil dermed måtte fastsettes som en endringsforskrift først når lovendringen er vedtatt. Forslagene tas med i denne høringen for å vise helheten i forslagene til endring.

Departementet mener at samboere bør likestilles med ektefeller, slik at det får mindre direkte betydning for tildelingen av støtte hvorvidt de voksne i husholdningen er gift med hverandre eller ikke. Det er også slik en rekke andre offentlige og private ordninger legger vekt på stabile samboerforhold, for eksempel særfradrag for enslige forsørgere i skattereglene, reglene for barnetrygd og forsikring. Departementet mener derfor at det ikke er grunn til å opprettholde den ulike vektleggingen av økonomien til steforeldre og foreldres samboer når det gjelder tildeling av stipend til elever i videregående skole.

For at en samboers økonomi skal få betydning i behovsprøving av stipend, må samboerforholdet være av varig karakter. Det foreslås derfor å presisere i ny forskrift at for at man skal kunne anses som samboer, er det en forutsetning at samboerforholdet er stabilt og av varig karakter. Det foreslås å benytte tilsvarende definisjon av samboere som i barnetrygdloven for å sikre et mest mulig konsistent regelverk og forståelse av samboeres rettigheter. For å utelukke mer flyktige og kortvarige forhold foreslås det å definere samboere som personer som lever i et ekteskapslignende forhold i felles husholdning og har levd slik i minst tolv av de siste 18 månedene.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Ny § 3-8 i 2015-2016:*

#### **§ 3-8 Samboere**

Par som lever i et ekteskapslignende forhold i en felles husholdning og har levd slik i minst tolv av de siste 18 månedene, regnes som samboere.

## **Kapittel 4 Hva slags utdanning det gis støtte til**

### **Til § 4-1 Utdanninger det gis støtte til**

#### *Tresemesterordningen*

Det foreslås å presisere at studenter i tresemesterordningen (TRES-ordningen) for ingeniørstudenter kan motta støtte på lik linje med de som tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei) og forkurs til ingeniørutdanning.

Tresemesterordningen er en alternativ vei til opptak til ingeniørutdanning for de som har generell studiekompetanse, men som ikke fyller de spesielle kravene til matematikk og/eller fysikk. I tresemesterordningen er det første året tilrettelagt med undervisning både sommeren før og eventuelt sommeren etter det første studieåret, samt ekstra undervisning i tillegg til ordinært løp i det første studieåret. De som tar tresmesterordning får i dag støtte på lik linje med de som tar y-vei.

Siden tresemesterstudentene ikke tas opp i ordinært opptak, men søker direkte til lærestedet i et eget opptak på lik linje med y-vei og forkurs til ingeniørutdanning, mener departementet at det bør presiseres at tresemesterordningen også er en støtteberettiget utdanning.

Det foreslås videre å presisere at praksisbrevkandidater også har rett til støtte, som redegjort for i forslag til endring i § 3-1, og at parentestegnene fjernes.

Forslaget medfører at gjeldende o og p flyttes til p og q.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer, og har ingen budsjettkonsekvenser.

#### *Skolepenger ved nettskoler i EØS-land.*

Som det fremgår innledningsvis i høringsnotatet, foreslås det å innføre rett til støtte til skolepenger ved nettskoler i EØS-land.

Bestemmelsen i § 4-1 fastsetter hvilke utdanninger det kan gis støtte til. Nettskoler i Norge er omfattet av bestemmelsens bokstav k, som krever godkjenning etter voksenopplæringsloven samt krav om nivå på utdanningen og eksamen. Disse vilkårene kan ikke brukes for nettskoler som er etablert i EØS-land. Utdanning ved nettskoler i EØS-land regnes heller ikke som utdanning i utlandet i utdanningsstøtteordningens forstand, og slik utdanning dekkes dermed heller ikke av de gjeldende bokstavene o eller p.

Det foreslås derfor en ny bokstav r som viser til bestemmelsen i § 7-5, se forslag til endringer i denne.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 4-1 i 2014-2015:*

**§ 4-1 Utdanninger det gis støtte til**

Det gis støtte til

- a) videregående opplæring etter opplæringsloven ved offentlige utdanningsinstitusjoner
- b) fag- og yrkesopplæring i bedrift etter opplæringsloven (når lærlingen har godkjent lærekontrakt og når lærekandidaten har godkjent opplæringskontrakt)
- c) grunnskoleopplæring for voksne etter opplæringsloven § 4A-1
- d) kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen, som forberedelse for opptak i videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1
- e) utdanning ved folkehøyskoler
- f) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring. Utdanningen må avsluttes med eksamen for privatister
- g) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter privatskoleloven
- h) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter lov om voksenopplæring § 17
- i) utdanning ved offentlige og private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter lov om fagskoleutdanning
- j) høyere utdanning ved institusjoner under lov om universiteter og høyskoler
- k) utdanning ved nettskoler som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring eller som tilsvarer høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner eller som er godkjent etter lov om fagskoleutdanning. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Nettskolen som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter lov om voksenopplæring § 13
- l) utdanning ved studieforbund som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, eller som tilsvarer høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner, eller som er godkjent etter lov om fagskoleutdanning. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring,

må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Studieforbund som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter lov om voksenopplæring § 5

- m) forkurs til ingeniøruddanning
- n) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei)
- o) utdanning i nordiske land etter § 6-1 og
- p) utdanning i land utenfor Norden etter § 5, § 35, § 36, § 37 og § 38

Utdanningsopplegget må i tillegg oppfylle kravene i kapittel 7.

*Forslag til endring i § 4-1 for 2015-2016:*

**§ 4-1 Utdanninger det gis støtte til**

Det gis støtte til

- a) videregående opplæring etter opplæringsloven ved offentlige utdanningsinstitusjoner
- b) fag- og yrkesopplæring i bedrift etter opplæringsloven når lærlingen har godkjent lærekontrakt og når lære kandidaten eller praksisbrevkandidaten har godkjent opplæringskontrakt
- c) grunnskoleopplæring for voksne etter opplæringsloven § 4A-1
- d) kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen, som forberedelse for opptak i videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1
- e) utdanning ved folkehøyskoler
- f) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring. Utdanningen må avsluttes med eksamen for privatister
- g) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter privatskoleloven
- h) utdanning ved private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter lov om voksenopplæring § 17

- i) utdanning ved offentlige og private utdanningsinstitusjoner som er godkjent etter lov om fagskoleutdanning
- j) høyere utdanning ved institusjoner under lov om universiteter og høyskoler
- k) utdanning ved nettskoler som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring eller som tilsvarer høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner eller som er godkjent etter lov om fagskoleutdanning. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Nettskolen som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter lov om voksenopplæring § 13
- l) utdanning ved studieforbund som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, eller som tilsvarer høyere utdanning ved offentlige utdanningsinstitusjoner, eller som er godkjent etter lov om fagskoleutdanning. Utdanning som følger offentlig godkjente læreplaner for videregående opplæring, må avsluttes med eksamen for privatister. Høyere utdanning må avsluttes med eksamen. Studieforbund som tilbyr utdanningen, må være godkjent etter lov om voksenopplæring § 5
- m) forkurs til ingeniørutdanning
- n) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei)
- o) spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med studiespesialisering uten nødvendig fordypning i realfag (TRES-ordningen)
- p) utdanning i nordiske land etter § 6-1 og
- q) utdanning i land utenfor Norden etter § 5, § 35, § 36, § 37 og § 38
- r) utdanning ved nettskoler i EØS-land etter § 7-5.

Utdanningsopplegget må i tillegg oppfylle kravene i kapittel 7.

#### **Til § 4-2 Overgangsordning for utenlandsk utdanning som tilbys i Norge**

Det foreslås å fjerne § 4-2 om overgangsordning for utenlandsk utdanning som tilbys i Norge.

Departementet har i dag ansvar for å godkjenne utenlandsk utdanning som tilbys i Norge for at studenter ved oppleggene skal ha rett til utdanningsstøtte. Fra og med undervisningsåret 2015-2016 må utenlandsk utdanning som tilbys i Norge på nivå med fagskoleutdanning og høyere utdanning være akkreditert av NOKUT for at studentene skal ha støtterett, og overgangsordningen kan derfor avvikles. Det er dermed ikke lenger behov for en egen bestemmelse om dette.

Forslaget har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 4-2 i 2014-2015:*

#### **§ 4-2 Overgangsordning for utenlandsk utdanning som tilbys i Norge**

Det gis støtte til utenlandsk utdanning som tilbys i Norge med særskilt godkjenning for støtterett gitt av departementet. Fra og med undervisningsåret 2015–2016 må utenlandsk utdanning som tilbys i Norge være akkreditert av NOKUT, også utdanning som tidligere har fått særskilt godkjenning for støtterett av departementet. I overgangsperioden vil ingen nye utdanninger bli godkjent etter denne bestemmelsen.

*Bestemmelsen foreslås fjernet i sin helhet.*

### **Kapittel 5 Delstudier i land utenfor Norden**

#### **Til § 5-1 Delstudier i land utenfor Norden**

Det foreslås å presisere at det også gis støtte til delstudier ved læresteder i andre nordiske land. Gjeldende forskrift er formulert slik at det fremstår som om støtte kun gis til delstudier utenfor Norden. Det tildeles imidlertid støtte til delstudier ved læresteder i Norden etter reglene i kapittel 6 ”Utdanning i et annet nordisk land” uten at det går klart fram. For å unngå misforståelser bør kapitlet og bestemmelsen tydelig omfatte alle delstudier utenfor Norge.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer, og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende overskrift til kapittel 5 og § 5-1 i 2014-2015:*

### **Kapittel 5 Delstudier i land utenfor Norden**

#### **§ 5-1 Delstudier i land utenfor Norden**

Det gis støtte til studieopphold i land utenfor Norden når oppholdet varer i minst fire uker og er en godkjent del av en høyere utdanning som søkeren har begynt på i Norge eller i utlandet. Søknaden blir behandlet etter reglene for støtte til utdanning i land utenfor Norden i fjerde del. Ved studieopphold ved et lærested, må utdanningen oppfylle kravene som er satt i § 35-1.

*Forslag til endring i overskrift til kapittel 5 og § 5-1 for 2015-2016:*

## **Kapittel 5 Delstudier i utlandet ~~land utenfor Norden~~**

### **§ 5-1 *Delstudier i utlandet i ~~land utenfor Norden~~***

Det gis støtte til studieopphold i utlandet når oppholdet varer i minst fire uker og er en godkjent del av en høyere utdanning som søkeren har begynt på i Norge eller i utlandet. For støtte til utdanning i ~~land~~ utenfor Norden blir søknaden behandlet etter reglene i fjerde del. Ved studieopphold ved et lærested, må utdanningen oppfylle kravene som er satt i § 35-1.

For støtte til utdanning i Norden blir søknaden behandlet etter reglene i kapittel 6.

## **Kapittel 6 Utdanning i et annet nordisk land**

### **Til § 6-1 Utdanning det gis støtte til**

Det foreslås å presisere at det er et krav om at man må oppholde seg på lærestedet for å kunne få støtte til studier i et annet nordisk land.

I henhold til § 3-1 er det et krav om at man må oppholde seg på lærestedet for å få støtte til studier i utlandet, inkludert Norden. Det er ikke et tilsvarende krav for støtte til studier i Norge. Siden § 6-1 sier at det gis støtte til utdanning i Norden etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge, har det vært oppfattet som uklart om kravet til opphold i § 3-1 også gjelder for Norden. Det foreslås derfor å presisere at man må oppholde seg på lærestedet for å få støtte til utdanning i et annet nordisk land.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 6-1 i 2014-2015:*

### **§ 6-1 *Utdanning det gis støtte til***

Utdanning i et annet nordisk land må normalt ha offentlig godkjenning og komme inn under støtteordningen i studielandet. Det gis støtte etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge.

*Forslag til ny § 6-1 for 2015-2016*

### **§ 6-1 *Utdanning det gis støtte til***

Utdanning i et annet nordisk land må normalt ha offentlig godkjenning og komme inn under støtteordningen i studielandet. Søkeren må oppholde seg på lærestedet og følge undervisningen, se § 3-1.

Det gis for øvrig støtte etter de samme reglene som gjelder for utdanning i Norge.



## **Til ny § 6-2 Vilkår om tilknytning til Norge**

Det foreslås å innføre tilsvarende vilkår om tilknytning til Norge for støtte til utdanning i de nordiske landene, som stilles til utdanning i land utenfor Norden. Se omtale av innholdet i forslaget til tilknytningskrav under forslag til endringer i § 33-5.

Det stilles i dag særskilte vilkår om tilknytning til Norge før det kan bli gitt støtte til utdanning i land utenfor Norden, mens det til utdanning i de nordiske land ikke stilles et slikt krav. Norge er nå det eneste landet i Norden som ikke har tilsvarende vilkår om tilknytning for utdanning i Norden som i land utenfor Norden. Bakgrunnen for vilkårene om tilknytning til Norge er omtalt nærmere under forslag til endring i § 33-5. Det er et sentralt formål med utdanningsstøtteordningen at den skal bidra til å sikre det norske samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetent arbeidskraft. For å oppnå dette, er det viktig at de som tar utdanning utenfor Norge returnerer til Norge etter endt utdanning for å bruke sin kompetanse her. Dette sikres i dag gjennom å stille visse vilkår om tilknytning til Norge forut for utdanningen i utlandet, slik at det er sannsynlig at støttemottakeren vil returnere hit etter endt utdanning for å bruke sin kompetanse her. Formålet og vilkårene som er utformet for å sikre dette er aktuelt også ved utdanning i de øvrige nordiske land, og det anses rimelig å ha like regler som ved utdanning i land utenfor Norden.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettprosessen.

*Forslag til ny § 6-2 for 2015-2016:*

### **§ 6-2 Vilkår om tilknytning til Norge**

Søkere som skal ta utdanning i et annet nordisk land, må fylle vilkårene om tilknytning til Norge som framgår av § 33-5.

*Etterfølgende bestemmelser forskyves tilsvarende.*

### **Til § 6-3 Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning**

Innføringen av muligheten til å tildele støtte til skolepenger til nettskoler etablert i utlandet er omtalt innledningsvis i høringsnotatet.

Bestemmelsen i § 6-3 utelukker nettutdanning i andre nordiske land fra støtteordningen, slik at det verken kan gis støtte til livsopphold eller støtte til skolepenger til slike utdanninger. Den foreslåtte endringen er at det fremdeles ikke skal gis støtte til livsopphold, men at det skal kunne gis støtte til skolepenger. For retten til støtte til skolepenger skal det etter forslaget ikke være et skille mellom nettskoler i nordiske land og nettskoler i andre EØS-land. Det foreslås derfor at § 6-3 tas ut, og at reguleringen av hvilken støtte som blir gitt til slik utdanning i og utenfor Norge omtales i § 7-5, se senere omtale.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettprosessen.

*Gjeldende § 6-3 for 2014-2015:*

**§ 6-3 Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning**

Det gis ikke støtte til utdanning som tilbys av læresteder i andre nordiske land når hele eller deler av studiet er lagt opp som nettstudium eller andre former for fjernundervisning/samlingsbasert studium. Se § 3-1 og § 7-5.

*Bestemmelsen foreslås fjernet for 2015-2016. Etterfølgende bestemmelser forskyves tilsvarende.*

**Kapittel 7. Krav til utdanningsopplegget**

**Til § 7-1 Fulltidsutdanning og undervisningsopplegg og 7-2 Deltidsutdanning og undervisningsopplegg**

Det foreslås å endre begrepet "timer" til "undervisningstimer" for å tydeliggjøre at det er antallet timer med undervisning som er det avgjørende for rett til støtte.

Det foreslås videre å presisere i § 7-1 at kravet om at undervisningsopplegget må være på mer enn en tredjedel av timetallet for et kurs er i henhold til kravet til bruk av ungdomsretten i § 6-4 i forskrift til opplæringsloven.

Lånekassen har den siste tiden mottatt en økende andel søknader om støtte til kurs gjennom oppfølgingstjenesten som ikke oppfyller kravet om en tredjedel av timetallet for et kurs. For at man skal kunne få støtte til denne type kurs må det anses som videregående opplæring jf § 4-1 bokstav a som presiserer at det gis støtte til videregående opplæring etter opplæringsloven. Tilsvarende krav til timetall er satt for bruk av retten til opplæring jf § 6-4 i forskrift til opplæringsloven. For å synliggjøre årsaken til kravet foreslås det å legge inn en presisering om at kravet sammenfaller med krav til bruk av ungdomsretten.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 7-1 for 2014-2015:*

**§ 7-1 Fulltidsutdanning og undervisningsopplegg**

Utdanningen må normalt være lagt opp som fulltidsutdanning.

Videregående opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst seks timer per uke.

Utdanning som ikke har akkreditering som høyere utdanning eller godkjenning som fagskoleutdanning, og som heller ikke følger offentlig godkjente læreplaner, må ha

et undervisningsopplegg på minst 20 timer per uke for å gi rett til støtte. Når utdanningen tilbys komprimert, er kravet minst seks undervisningstimer per uke.

Det gis støtte til opplegg i regi av oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen når undervisningsopplegget er på mer enn en tredjedel av timetallet for et kurs.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Forslag til endring i § 7-1 for 2015-2016:*

**§ 7-1 Fulltidsutdanning og undervisningsopplegg**

Utdanningen må normalt være lagt opp som fulltidsutdanning.

Videregående opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst seks undervisningstimer per uke.

Utdanning som ikke har akkreditering som høyere utdanning eller godkjenning som fagskoleutdanning, og som heller ikke følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst 20 undervisningstimer per uke for å gi rett til støtte. Når utdanningen tilbys komprimert, er kravet minst seks undervisningstimer per uke.

Det gis støtte til opplegg i regi av oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen når undervisningsopplegget er på mer enn en tredjedel av timetallet for et kurs if § 6-4 i forskrift til opplæringsloven.

*Gjeldende § 7-2 i 2014-2015:*

**§ 7-2. Deltidsutdanning og undervisningsopplegg**

Det gis støtte til deltidsutdanning som omfatter minst 50 prosent av undervisningsopplegget i fulltidsutdanning.

Videregående opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst seks timer per uke.

Utdanning som ikke har akkreditering som høyere utdanning eller godkjenning som fagskoleutdanning, og som heller ikke følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst 10 timer per uke. Når utdanningen tilbys komprimert, er kravet minst seks undervisningstimer per uke.

*Forslag til endring i § 7-2 i 2015-2016:*

**§ 7-2. Deltidsutdanning og undervisningsopplegg**

Det gis støtte til deltidsutdanning som omfatter minst 50 prosent av undervisningsopplegget i fulltidsutdanning.

Videregående opplæring som følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst seks undervisningstimer per uke.

Utdanning som ikke har akkreditering som høyere utdanning eller godkjenning som fagskoleutdanning, og som heller ikke følger offentlig godkjente læreplaner, må ha et undervisningsopplegg på minst 10 undervisningstimer per uke. Når utdanningen tilbys komprimert, er kravet minst seks undervisningstimer per uke.

## Til § 7-5 Nettstudier

Innføringen av muligheten til å tildele støtte til skolepenger til nettskoler etablert i utlandet er omtalt innledningsvis i høringsnotatet. Det foreslås endringer i § 7-5 som medfører at den gir regler både for nettskoler i Norge og nettskoler i EØS-land.

Utgangspunktet i forslaget er at det skal gis støtte til nettskoler i Norge og i EØS-land. Det må gjelde ulike vilkår knyttet til godkjenningen av hvilke utdanninger det kan gis støtte til. Som nevnt over under omtalen til § 4-1 gis det støtte til nettskoler i Norge dersom vilkårene i § 4-1 bokstav k er oppfylt. Her stilles det krav om nivået på utdanningen og at den må avsluttes med eksamen, samt at lærestedet må være godkjent etter voksenopplæringsloven § 13. For nettskoler i EØS-land er det ikke mulig å stille krav om godkjenning etter voksenopplæringsloven, men det skal stilles krav om at utdanningen er på nivå med høyere utdanning i Norge. Når en student ønsker å ta høyere utdanning i land utenfor Norden, og det ikke tidligere er fastslått at utdanningen er på nivå med høyere utdanning i Norge, vurderer NOKUT om utdanningen vil kunne gi generell godkjenning av NOKUT som likestilt med godkjent høyere utdanning i Norge etter forskriftens § 35-1 *Utdanninger det gis støtte til*. Det foreslås at NOKUT skal ha tilsvarende oppgave for utdanning ved nettskoler i utlandet, og det foreslås derfor å stille krav om at utdanningen som tas ved nettskolen i land utenfor Norden skal tilfredsstillende vilkårene i § 35-1 *Utdanninger det gis støtte til* i forskriftens fjerde del om utdanning i land utenfor Norden. Ved utdanning ved nettskoler i Norden, foreslås det å følge regelen om godkjenning og støtterett i gjeldende § 6-1.

Et sentralt formål med utdanningsstøtteordningen er å sikre det norske samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetent arbeidskraft. For at dette målet skal nås, må de studentene som får støtte har en viss tilknytning til Norge. Ved utdanning som tas i Norge oppnås denne tilknytningen gjennom at utdanningen foregår i Norge. For norske statsborgere stilles det ikke særskilte krav til tilknytning, og heller ikke for EØS- og EFTA-arbeidstakere i Norge og deres familiemedlemmer som har særlige rettigheter til utdanningsstøtte, se §§ 2-3 og 2-4. For utenlandske statsborgere generelt stilles det krav om ulike former for tilknytning forut for utdanningen i Norge, se § 2-2, for eksempel asyl, familieinnvandring, forutgående arbeid eller utdanning. Ved utdanning som tas ved læresteder i utlandet, der studenten reiser ut og oppholder seg ved lærestedet i utlandet, stilles det noen særskilte krav til tilknytning til Norge forut for utdanningen. Disse kravene og forslag til endringer i disse omtales under forslag til endring i § 33-5 *Vilkår om botid*.

Ved nettstudier kan studenten oppholde seg hvor som helst under utdanningen. Det oppnås dermed ikke nødvendigvis en tilknytning til Norge når nettstudiene tas ved en norsk nettskole. Samtidig kan tilknytningen til Norge være sterk for en som tar nettstudier ved et lærested i EØS-land. Siden tilknytningen til Norge er sentral for å oppnå formålet med støtteordningen, foreslås det at det skal gjelde samme vilkår om tilknytning til Norge forut for støtte til nettstudier både i Norge og i utlandet som for tradisjonell utdanning i utlandet, se forslag under § 33-5.

I § 7-5 første ledd foreslås det i tillegg å fjerne vilkåret om at nettstudiene skal gi godkjent kompetansegivende utdanning. Dette vilkåret er ikke nødvendig å ha med i denne bestemmelsen så lenge det stilles krav til utdanningenes nivå og godkjenning etter §§ 4-1 og 35-1.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettprosessen.

*Gjeldende § 7-5 for 2014-2015:*

#### **§ 7-5 Nettstudier**

Det gis støtte til utdanning som er tilrettelagt som nettstudier ved et norsk lærested, og som gir godkjent kompetansegivende utdanning. Utdanningen må være lagt opp med oppfølging fra lærestedet hvert semester. Utdanning som blir tilbudt gjennom nettskole, må være godkjent etter § 4-1.

Lærestedet har ansvar for å dokumentere omfanget av utdanningen.

*Forslag til endring i § 7-5 for 2015-2016:*

#### **§ 7-5 Nettstudier**

Det gis støtte til utdanning som er tilrettelagt som nettstudier ved norsk lærested eller lærested i et annet EØS-land. Søkeren må fylle vilkårene i § 33-5. Utdanning som blir tilbudt gjennom norsk nettskole, må være godkjent etter § 4-1. Utdanningen må være lagt opp med oppfølging fra lærestedet hvert semester. Utdanning som blir tilbudt gjennom nettskole i et nordisk land, må fylle vilkårene i § 6-1. Utdanning som blir tilbudt gjennom nettskole i annet EØS-land, må fylle vilkårene i § 35-1.

Til nettstudier ved lærested i andre EØS-land enn Norge blir det gitt lån til skolepenger etter § 31-1. Det blir ikke gitt annen støtte.

Lærested i Norge har ansvar for å dokumentere omfanget av utdanningen. Søkeren har ansvar for å dokumentere omfanget av utdanningen når lærestedet befinner seg i et annet EØS-land.

## **Kapittel 8 Hvor lang tid det gis støtte**

### **Til § 8-5 Undervisningsår**

Departementet foreslår at støtteperioden for elever ved folkehøyskoler normalt skal være ni måneder, og ikke ti som i dag.

Elever ved folkehøyskoler får i dag støtte i ti måneder, selv om undervisningsåret deres varer ni måneder. Elever ved folkehøyskoler får støtte etter samme regelverk som studenter i høyere utdanning med mer, og har siden omleggingen av støtteordningen i 2002-2003 fått støtte i ti måneder på samme måte som studenter i høyere utdanning med mer.

Det er et hovedprinsipp i utdanningsstøtteordningen at støtte blir gitt i den perioden undervisningen varer. De fleste utdanningstilbud har en varighet på ti måneder, og derfor blir det som hovedregel gitt støtte i ti måneder. Normalen på ti måneder er begrunnet i lov om universiteter og høyskolars regel om at et undervisningsår normalt er på ti måneder. For utdanninger med varierende start- og sluttdato og for utdanninger med kortere varighet enn ti måneder, er det gitt særregler i § 8-5. I slike tilfeller gis det støtte fra dato til dato. For elever ved folkehøyskoler varer undervisningen normalt i ni måneder per undervisningsår, det vil si fra slutten av august til midten av mai, mens støtte blir gitt i ti måneder. Departementet foreslår å redusere støtteperioden for folkehøyskoleelever med en måned, slik at det også til denne typen opplæring blir gitt støtte for den perioden undervisningen varer.

Siden varighet på ni måneder er felles for folkehøyskolene, er det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i en fast støtteperiode på ni måneder og ikke en periode som går fra start- til sluttdato. Det foreslås derfor et nytt ledd i bestemmelsen om varighet av undervisningsår som presiserer at støtteperioden for elever ved folkehøyskoler normalt er på ni måneder. Dersom det blir dokumentert at undervisningen har en lengre varighet enn ni måneder, skal den faktiske varigheten legges til grunn.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 8-5 for 2014-2015:*

#### **§ 8-5. Undervisningsår**

Et undervisningsår varer normalt fra midten av august til midten av juni.

Utdanningsstøtte blir til vanlig gitt for ti måneder per undervisningsår.

Til utdanning med fleksibel eller varierende start- og sluttdato, blir utdanningsstøtte til vanlig gitt fra den datoen undervisningen starter og til den datoen undervisningen (inkludert eksamen) slutter.

Til utdanning med kortere varighet enn et undervisningsår, blir utdanningsstøtte gitt fra den datoen undervisningen starter og til den datoen undervisningen slutter.

Støttebeløpet blir normalt utregnet på månedsbasis. Det gis støtte for opptil ett undervisningsår om gangen.

*Forslag til endring i § 8-5 for 2015-2016:*

#### **§ 8-5. Undervisningsår**

Et undervisningsår varer normalt fra midten av august til midten av juni.

Utdanningsstøtte blir til vanlig gitt for ti måneder per undervisningsår.

Til utdanning ved folkehøyskole blir det til vanlig gitt støtte for ni måneder per undervisningsår.

Til utdanning med fleksibel eller varierende start- og sluttdato, blir utdanningsstøtte til vanlig gitt fra den datoen undervisningen starter og til den datoen undervisningen (inkludert eksamen) slutter.

Til utdanning med kortere varighet enn et undervisningsår, blir utdanningsstøtte gitt fra den datoen undervisningen starter og til den datoen undervisningen slutter.

Støttebeløpet blir normalt utregnet på månedsbasis. Det gis støtte for opptil ett undervisningsår om gangen.

### **Til § 8-8 Tidligere periode med støtte**

Det foreslås å fjerne andre setning i bestemmelsen om at perioden med antall år man kan motta støtte ikke regnes med dersom støtten er tilbakeført innen utløpet av støtteperioden.

Endringen kommer som følge av forslaget til endringer i § 9-4. Bakgrunnen for endringen er nærmere forklart i omtalen til § 9-4.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 8-8 i 2014-2015:*

#### **§ 8-8 Tidligere periode med støtte**

Tidligere periode med støtte blir regnet med i det antallet år det kan gis støtte, selv om gjelden er betalt tilbake eller støtten er tilbakeført. Dersom hele støtten er tilbakeført innen utløpet av støtteperioden, regnes perioden ikke med.

*Forslag til endring i § 8-8 for 2015-2016:*

#### **§ 8-8 Tidligere periode med støtte**

Tidligere periode med støtte blir regnet med i det antallet år det kan gis støtte, selv om gjelden er betalt tilbake eller støtten er tilbakeført. ~~Dersom hele støtten er tilbakeført innen utløpet av støtteperioden, regnes perioden ikke med~~

### **Til § 9-4 Avbrutt utdanning**

Det foreslås å fjerne muligheten til å tilbakeføre hele støttebeløpet for et semester slik at perioden med støtte ikke skal regnes med i samlet antall år man kan motta støtte.

Dersom man avbryter studiene i løpet av et semester, kan man etter gjeldende regler tilbakeføre den støtten man har mottatt innen utløpet av støtteperioden og dermed unngå at denne perioden teller med i perioden med antall år man kan motta støtte. Bakgrunnen for denne ordningen var at det tidligere IT- systemet i Lånekassen var bygd opp rundt semesterinndeling. Det innebar at dersom en søker for eksempel avbrøt studiet etter to måneder, så ble hele semesteret på fem måneder regnet med i perioden med antall år man kan motta støtte. Det ble derfor ansett som rimelig at en søker som hadde avbrutt utdanningen ble gitt anledning til å tilbakeføre hele støttebeløpet innen utgangen av semesteret, for å unngå at hele semesteret ble regnet med i antall år med støtte.

Med Lånekassens nye IT-system tildeles støtten på dagbasis. Det innebærer at perioden med antall år man kan motta støtte ikke lenger beregnes ut fra antall semestre, men antall dager med støtte. Det gir mye bedre muligheter enn før til nøyaktig beregning av støtteperioder ved avbrutt utdanning. For en søker som avbryter utdanningen, foreslås det derfor at kun dagene *før* avbruddet skal telle med i regnskapet for antall år man kan få støtte. En søker som for eksempel avbryter studiet etter 60 dager og først gir beskjed om avbrudd etter 120 dager, vil bli bedt om å tilbakeføre støttebeløpet for de 60 dagene etter avbruddet. Det er kun de 60 dagene før avbruddet som vil inngå i regnskapet for hvor mange år man kan få støtte. De 60 dagene *etter* avbruddet vil inngå i et regnskap for tilbakebetaling, enten ved at beløpet betales tilbake med en gang, eller ved at fremtidig støtte reduseres eller inngår i vanlig tilbakebetalingsplan.

På bakgrunn av at støtteperioden nå kan beregnes mer nøyaktig, mener departementet at støtteperioden før avbruddet alltid skal regnes med i perioden med antall år man kan få støtte. Dette skal gjelde selv om støttebeløpet for perioden før avbruddet betales tilbake innen utløpet av støtteperioden. Forslaget krever at det også gjøres endringer i § 8-8.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 9-4 i 2014-2015:*

#### **§ 9-4 Avbrutt utdanning**

En utdanning det er gitt støtte til, regnes som avbrutt hvis utdanningen ikke er fullført. Ved støtte til ny utdanning regnes den avbrutte utdanningen som forsinkelse i utdanningen.

Dersom hele støttebeløpet er betalt tilbake innen utløpet av støtteperioden, regnes perioden ikke med i antall år det kan gis støtte, se § 8-2 og § 8-3.

*Forslag til endring i § 9-4 for 2015-2016:*

#### **§ 9-4 Avbrutt utdanning**

En utdanning det er gitt støtte til, regnes som avbrutt hvis utdanningen ikke er fullført. Ved støtte til ny utdanning regnes den avbrutte utdanningen som forsinkelse i utdanningen.

~~Dersom hele støttebeløpet er betalt tilbake innen utløpet av støtteperioden, regnes perioden ikke med i antall år det kan gis støtte, se § 8-2 og § 8-3.~~



## **Kapittel 10 Støtte fra andre, ny støtte etter tidligere ettergivelse**

### **Til § 10-2 Søker som bor i institusjon eller avtjener verneplikt**

Det foreslås å endre begrepet ”stipend til nødvendig utstyr” til ”utstyrsstipend” slik at det samsvarer med begrepsbruken i § 16-2 om utstyrsstipend.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser

*Gjeldende § 10-2 i 2014-2015:*

#### **§ 10-2 Søker som bor i institusjon eller avtjener verneplikt**

Søker som bor i institusjon og får oppholdet dekket av det offentlige, får ikke utdanningsstøtte fra Lånekassen. Dette gjelder også søker som avtjener militær eller sivil verneplikt. Søker med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 som bor i institusjon, kan likevel få stipend til nødvendig utstyr etter § 16-2 når dette ikke dekkes av fylkeskommunen eller andre offentlige ordninger.

*Forslag til endring i § 10-2 for 2015-2016:*

#### **§ 10-2 Søker som bor i institusjon eller avtjener verneplikt**

Søker som bor i institusjon og får oppholdet dekket av det offentlige, får ikke utdanningsstøtte fra Lånekassen. Dette gjelder også søker som avtjener militær eller sivil verneplikt. Søker med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 som bor i institusjon, kan likevel få ~~stipend til nødvendig utstyr~~ utstyrsstipend etter § 16-2 når dette ikke dekkes av fylkeskommunen eller andre offentlige ordninger.

### **Til § 10-3 Søker som er forsørget av barnevernet**

Det foreslås å omredigere forskriften for å tydeliggjøre hva slags støtte søkere som er forsørget av barnevernet har rett til. Slik forskriften er formulert i dag er det uklart hvilke regler som gjelder for de som kan få støtte etter annen og tredje del. Det foreslås derfor å presisere hva søkere som er forsørget av barnevernet kan få i henhold til annen og tredje del, avhengig av om de bor i eller utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser

*Gjeldende § 10-3 i 2014-2015:*

#### **§ 10-3 Søker som er forsørget av barnevernet**

Søker som er forsørget av barnevernet, får støtte fra Lånekassen dersom det er dokumentert at vedkommende bor utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, og kommunens ytelser som skal dekke dette, er lavere enn Lånekassens satser. For søker som får støtte etter annen del, gjelder ikke vilkårene i § 17-2.

Søker som er forsørget av barnevernet, kan likevel få stipend til nødvendig individuelt utstyr etter § 16-2 og til delvis dekning av skolepenger etter kapittel 46. Søker som er forsørget av barnevernet, får lån til dekning av skolepenger etter § 20-2 eller § 31-1, dersom dette ikke er dekket av kommunen. Dette gjelder selv om søkeren bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon.

Søker som er forsørget av barnevernet, og som tar høyere utdanning eller annen utdanning som er omfattet av tredje del, kan få støtte fra Lånekassen selv om han eller hun bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. Støtte tildeles som lån etter samme regelverk som for søkere som bor sammen med foreldrene, se kapittel 26.

### *Forslag til endring i § 10-3 for 2015-2016*

#### **§ 10-3 Søker som er forsørget av barnevernet**

~~Søker som er forsørget av barnevernet, får støtte fra Lånekassen dersom det er dokumentert at vedkommende bor utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, og kommunens ytelser som skal dekke dette, er lavere enn Lånekassens satser. For søker som får støtte etter annen del, gjelder ikke vilkårene i § 17-2.~~

Søker som er forsørget av barnevernet og som tar utdanning som er omfattet av forskriftens annen del har rett til, kan likevel få stipend til nødvendig individuelt utstyr utstyrsstipend etter § 16-2, og til delvis dekning av skolepenger etter kapittel 46. Søker som er forsørget av barnevernet, får lån til dekning av skolepenger etter § 20-2 eller § 31-1 dersom dette ikke er dekket av kommunen, og stipend til delvis dekning av skolepenger etter kapittel 46. Dette gjelder selv om søkeren bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. Søker som bor utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon har i tillegg rett til grunnstipend, bostipend og reisestipend dersom kommunens ytelser som skal dekke dette er lavere enn Lånekassens satser. Vilårene om avstand og reisetid for å få bostipend i henhold til § 17-2 gjelder ikke her.

Søker som er forsørget av barnevernet, og som tar høyere utdanning eller annen utdanning som er omfattet av tredje del, har rett til støtte lån kan få støtte fra Lånekassen selv om han eller hun bor i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon. Støtte tildeles som lån etter samme regelverk som for søkere som bor sammen med foreldrene, se kapittel § 26-2. Bor søkeren utenfor fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, har han eller hun rett til støtte etter samme regelverk som for søkere som ikke bor sammen med foreldrene, hvis kommunens ytelser som skal dekke dette er lavere enn Lånekassens satser, se § 26-1.

## **Kapittel 11 Fordeling, utbetaling og eventuell annullering av tildelt støttebeløp**

### **Til § 11-1 Avtale om støtte**

Senere i høringsnotatet er det beskrevet et forslag om endringer i ordningen med valutajustering av støtten til skolepenger som gis til studenter i utlandet, se omtale til §§ 41-2 og 41-4. Forslaget innebærer at studentene i en del tilfeller vil få utbetalt mer eller

mindre i støtte til skolepenger enn det beløpet som framkommer på låneavtalen som skal signeres.

Bestemmelsen i § 11-1 sier i tredje ledd at når en støttemottaker signerer på låneavtalen, erkjennes en gjeld som omfatter det som er tildelt som lån for den aktuelle perioden, i tillegg til eventuelt tidligere lån.

Med den foreslåtte ordningen for valutajustering vil det være nødvendig å sikre at støttemottakeren erkjenner også en eventuelt høyere gjeld som han eller hun vil få som følge av en valutajustering av støttebeløpet i tidsperioden mellom vedtaket om støtte og utbetalingen. Et lavere beløp i gjeld som følge av valutajustering medfører ikke behov for endringer.

Finansavtaleloven krever at Lånekassen oppgir ”samlet kredittbeløp” og ”totalbeløp” i låneavtalen. Dette vil likevel ikke være til hinder for innføring av låneavtaler der gjeldsbeløpet settes høyere enn det som bli tildelt. Siden det legges vekt på at debitor skal være informert før han signerer en kredittavtale, og på forutberegnelighet for debitor, må det innebære at det er grenser for hvor høyt det fiktive beløpet kan bli satt. Beløpet må ikke være satt urealistisk høyt.

Anledningen til å bruke fiktivt totalbeløp åpner for at søker ikke trenger å signere ny avtale dersom vedkommende får utbetalt mer skolepengelån (valutalån) etter valutajustering, så lenge samlet gjeldsbeløp ikke overstiger totalbeløpet i avtalen. Støtten utbetales i norske kroner.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

#### *Gjeldende § 11-1 i 2014-2015:*

##### *§ 11-1 Avtale om støtte*

Støttemottakerne får en avtale om støtte.

Avtalen om støtte skal signeres av støttemottakeren. Dersom støttemottakeren er mindreårig, skal avtalen om støtte i tillegg signeres av støttemottakerens verge.

Ved signaturen erkjennes en gjeld som omfatter det som er tildelt som lån for den aktuelle perioden, i tillegg til eventuelt tidligere lån.

Avtalen om støtte kan ikke signeres ved fullmakt.

#### *Forslag til endring i § 11-1 for 2015-2016:*

##### *§ 11-1 Avtale om støtte*

Støttemottakerne får en avtale om støtte.

Avtalen om støtte skal signeres av støttemottakeren. Dersom støttemottakeren er mindreårig, skal avtalen om støtte i tillegg signeres av støttemottakerens verge.

Ved signaturen erkjennes en gjeld som omfatter det som er tildelt som lån for den aktuelle perioden, i tillegg til eventuelt tidligere lån. I tillegg erkjennes også gjeld som følger av økt lånebeløp på grunn av valutajustering av skolepengestøtte etter § 41-2 tredje ledd.

Avtalen om støtte kan ikke signeres ved fullmakt.

### **Til § 11-3 Utbetaling av støtte**

Det foreslås at begrepet ”stipend til nødvendig utstyr” endres til ”utstyrsstipend”, i tråd med begrepsbruken i § 16-2 og forslag til endring i § 10-2.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 11-3 i 2014-2015:*

#### **§ 11-3 Utbetaling av støtte**

Ved månedlig utbetaling blir beløpene for den aktuelle perioden normalt overført den 15. i hver måned til søkerens konto. Overføring av støttebeløpet til søkerens konto forutsetter at avtalen om støtte er signert og mottatt i Lånekassen, se § 11-1.

For søkere som tar utdanning i Norge, blir støttebeløpet normalt fordelt med månedlige utbetalinger over hele støtteperioden.

For søkere som får støtte etter annen del, inkluderer den første utbetalingen i hvert halvår 10 prosent av støttebeløpet for resten av halvåret. Stipend til dekning av nødvendig individuelt utstyr utbetales sammen med den første støtteterminen i undervisningsåret.

For søkere som får støtte etter tredje del, inkluderer den første utbetalingen 25 prosent av støttebeløpet for resten av halvåret.

Dersom det gis lån til skolepenger, blir det utbetalt sammen med den første støtteterminen hvert halvår.

Dersom det minste ordinære månedsbeløpet til utbetaling er mindre enn kr 500, blir støtten utbetalt samlet hvert halvår.

Ved utdanning i utlandet blir støttebeløpet utbetalt hvert halvår.

Dersom det gis skolepengestøtte til utdanning i utlandet, blir denne utbetalt hvert halvår med mindre det blir dokumentert at lærestedet krever hele beløpet innbetalt ved oppstart i undervisningsåret.

*Forslag til endring i § 11-3 for 2015-2016:*

#### **§ 11-3 Utbetaling av støtte**

Ved månedlig utbetaling blir beløpene for den aktuelle perioden normalt overført den 15. i hver måned til søkerens konto. Overføring av støttebeløpet til søkerens konto forutsetter at avtalen om støtte er signert og mottatt i Lånekassen, se § 11-1.

For søkere som tar utdanning i Norge, blir støttebeløpet normalt fordelt med månedlige utbetalinger over hele støtteperioden.

For søkere som får støtte etter annen del, inkluderer den første utbetalingen i hvert halvår ti prosent av støttebeløpet for resten av halvåret. ~~Stipend til dekning av nødvendig individuelt utstyr~~ Utstyrsstipend utbetales sammen med den første støtteterminen i undervisningsåret.

For søkere som får støtte etter tredje del, inkluderer den første utbetalingen 25 prosent av støttebeløpet for resten av halvåret.

Dersom det gis lån til skolepenger, blir det utbetalt sammen med den første støtteterminen hvert halvår.

Dersom det minste ordinære månedsbeløpet til utbetaling er mindre enn kr 500, blir støtten utbetalt samlet hvert halvår.

Ved utdanning i utlandet blir støttebeløpet utbetalt hvert halvår.

Dersom det gis skolepengestøtte til utdanning i utlandet, blir denne utbetalt hvert halvår med mindre det blir dokumentert at lærestedet krever hele beløpet innbetalt ved oppstart i undervisningsåret.

## **Annen del. Støtte til søker som har rett til videregående opplæring**

Videregående opplæring er gratis i Norge, men utgifter til dekning av levekostnader under videregående opplæring er et forsørgeransvar. Målet med utdanningsstøtten til elever i videregående skole er å legge til rette for at ungdom skal ha muligheten til å gå på skole og ikke måtte gå ut i arbeidslivet i for tidlig alder.

Grunnstipendet er en del av støtteordningen for elever i videregående opplæring. Målgruppen for grunnstipendet er elever fra familier med særlig svak økonomi. Formålet med stipendet er å bidra til dekning av levekostnader for disse elevene, slik at også ungdom fra familier med særlig svak økonomi skal kunne bruke retten til videregående opplæring. For å sikre at stipendet kun tildeles elever i målgruppen, behovsprøves grunnstipendet mot forsørgerens økonomi.

Kunnskapsdepartementet har over tid observert en økning i både antallet og andelen mottakere av det behovsprøvde grunnstipendet. I undervisningsåret 2012-2013 mottok i underkant av 40 prosent av elevene grunnstipend. Samlede utgifter til grunnstipend var i overkant av 1,1 mrd. kroner i undervisningsåret 2012-13. Departementet mener denne andelen er for høy i en ordning der formålet er å nå elever som kommer fra familier med særlig svak økonomi. Departementet har på denne bakgrunn vurdert mulige endringer i vilkårene som kan bidra til å sikre at grunnstipendet i større grad enn i dag kun tildeles elever i målgruppen. På grunnlag av dette foreslår departementet flere endringer i vilkårene for grunnstipendet. Endringene er knyttet til hvem som regnes som elevens forsørger, hvilke inntekter hos forsørgerne behovsvurderingen knyttes opp mot og hvilke inntektsgrenser som definerer særlig svak økonomi.

Departementet har i denne forbindelse også vurdert dagens ordning med behovsprøvd lån til videregående opplæring, og foreslår endringer i denne ordningen.

### ***Forsørgere***

Departementet foreslår å behovsprøve grunnstipendet mot inntekten til begge de biologiske foreldrene uavhengig av om eleven bor sammen med begge eller bare en av dem. Det foreslås videre å avvikle den direkte behovsprøvingen mot økonomien til steforelder som eleven bor sammen med, slik at ingen behovsprøves direkte mot inntektene til mer enn to forsørgere.

Etter gjeldende regler behovsprøves grunnstipendet mot økonomien til forsørgere som søkeren bor sammen med eller sist bodde sammen med. Det er med andre ord økonomien i den husholdningen eleven bor i som får betydning for grunnstipendet. Forsørgere defineres som foreldre og steforeldre. Det er bare forelderens ektefelle som regnes som steforelder. Dersom eleven har flyttet hjemmefra, skal stipendet behovsprøves mot økonomien til den/de av foreldrene som søkeren bodde hos sist. I slike tilfeller kan det bli sett bort fra steforeldres økonomi dersom det er lagt fram opplysninger som gjør dette rimelig. Ved delt bosted, dvs. at søkeren bor minst 40 prosent av tiden sammen med hver av foreldrene, legges halvparten av den samlede inntekten og formuen til forsørgerne til grunn.

En svakhet ved dagens ordning er at økonomien til den biologiske forelderen som søkeren ikke bor sammen med aldri trekkes inn i behovsprøvingen, selv om denne i mange tilfeller bidrar til den faktiske forsørgelsen av eleven. Barneloven tillegger begge foreldrene et ansvar for å forsørge eleven, uavhengig av hvem eleven bor sammen med. Dagens regler innebærer at stipendet gis til en del elever som ikke kan sies å komme fra familier med særlig svak økonomi. Dette gjelder særlig tilfeller der den av foreldrene som eleven ikke bor sammen med, bidrar i stor grad til elevens underhold, både gjennom bidragsreglene, men også ved å betale for løpende utgifter til livsopphold.

Departementet mener derfor at det er riktig å legge vekt på barnelovens regler om forsørgeransvar og bidragsplikt, hvor utgangspunktet er at det er foreldrene som har ansvaret for å forsørge sine barn. Det innebærer at det ikke lenger er bosted som er avgjørende for hvem det skal behovsprøves mot, men hvem som har det formelle forsørgeransvaret for eleven.

Barnelovens regler om barnebidrag skal sikre at foreldrene oppfyller sin forsørgerplikt. Dersom bidraget ikke blir betalt, sikrer forskotteringslovens regler om behovsprøvd bidragsforskudd fra det offentlige at de som har lav inntekt likevel mottar et månedlig beløp til forsørgelse av barnet. Hovedregelen er at foreldrenes forsørgeransvar varer ut den kalendermåneden barnet fyller 18 år. Forsørgerplikten gjelder imidlertid også etter fylte 18 år dersom barnet er under utdanning som anses som vanlig, eksempelvis under videregående opplæring.

Når det formelle forsørgeransvaret foreslås lagt til grunn for behovsprøving av grunnstipendet, foreslås det samtidig å ikke behovsprøve direkte mot steforeldres økonomi. Forsørgere som har en ektefelle eller samboer har imidlertid en økonomisk fordel av å ha noen å dele husholdningen med, som forsørgere som bor alene ikke har. For å ta hensyn til dette foreslås det derfor at det legges et sjablongmessig tillegg til inntekten til forsørgerne når disse har ektefelle eller samboer. Det innebærer at det ikke legges direkte vekt på inntekten til forsørgerens ektefelle eller samboer, men at det fastsettes et fast beløp som tar hensyn til den økonomiske fordel det er å ha noen å dele husholdningen med. Forslaget innebærer at det ikke lenger kun legges vekt på ektefelle, men at samboere likestilles med ektefeller. Samboeren defineres her på samme måte som i barnetrygdloven § 9 om retten til utvidet barnetrygd, hvor man anses som samboer dersom man lever i et ekteskapslignende forhold i en felles husholdning uten felles barn og har levd slik i minst tolv av de siste 18 månedene.

Innføringen av vektlegging av forsørgerens samboers økonomi forutsetter en endring i utdanningsstøtteleven. Endringer i forskriften vil dermed måtte fastsettes som en endringsforskrift først når lovendringen er vedtatt. Forslagene tas med i denne høringen for å vise helheten i forslagene til endring.

### ***Inntektsgrunnlag***

Departementet foreslår å erstatte behovsprøving mot alminnelig inntekt og formue over et visst nivå med personinntekt med tillegg av netto positive kapitalinntekter.

Etter departementets vurdering er det viktig at det inntektsgrunnlaget som brukes i behovsprøvingen bidrar til at man samtidig treffer familier med særlig svak økonomi og at familier med tilnærmet lik økonomi behandles likt.

Etter gjeldende regelverk behovsprøves grunnstipendet mot forsørgernes alminnelig inntekt og formue over en bestemt grense. Alminnelig inntekt er summen av inntekt for arbeid o.l justert for kapitalinntekter/utgifter og fratrukket enkelte utgiftstyper som følger av skattereglene.

Etter departementets vurdering er ikke alminnelig inntekt og andel av formue over et gitt nivå det grunnlaget som best sikrer at hensynene til målretting og likebehandling ivaretas. Dette kan illustreres ved et eksempel: Familie A og familie B er naboer i rekkehus med samme standard. Begge familiene har kun ett barn, som er klassekamerater på videregående skole. Familiens brutto inntekter fra arbeid er helt like. Familie A eier sitt hus og finansierte kjøpet gjennom låneopptak. Familie B leier sitt hus. Skattereglene gir fradrag for renteutgifter før den alminnelige inntekten utlignes, mens det ikke gis fradrag for utgifter til husleie. I dette eksemplet vil derfor familie As alminnelige inntekt være lavere enn familie Bs alminnelige inntekt. Ved søknad om grunnstipend vil eleven i familie A få tildelt grunnstipend, mens eleven i familie B ikke vil få. Dette framstår etter departementets vurdering som et klart urimelig utslag av å behovsprøve mot alminnelig inntekt.

I dette tilfellet er det god grunn til å hevde at familie A er i den beste økonomiske situasjonen (stigende boligpriser, lavere skattegrunnlag på grunn av kapitalutgifter). Likevel er det eleven fra denne familien som kommer best ut ved tildelingen av grunnstipend.

Det er etter departementets vurdering ikke gode grunner for å favorisere familier som har valgt å dekke nødvendige forbruksbehov (eksempelvis bolig eller bil) gjennom låneopptak fremfor familier som for eksempel leier bolig. Utgifter til bolig må antas å utgjøre en vesentlig utgiftspost i de fleste husholdninger, spesielt i lavinntektsgrupper som er målgruppen for grunnstipendordningen. Å subsidiere husholdninger som eier bolig i større grad enn familier som leier bolig er etter departementets vurdering ikke i tråd med formålet med ordningen.

Ved behovsprøving mot personinntekt vil man unngå slike tilfeller. Personinntekten gir, i motsetning til alminnelig, inntekt uttrykk for en forsørgers økonomiske situasjon før fradrag som følger av skattereglene. Ved bruk av personinntekt sikrer man at grunnstipendet ikke tildeles i større grad til personer med gjeld/renteutgifter enn personer uten.

Ulempen med å erstatte alminnelig inntekt med personinntekt er at kapitalinntekter vil falle utenfor grunnlaget det behovsprøves mot. Kapitalinntekter (renter, leieinntekter, utbytte m.m.) er som hovedregel likvide midler som kan brukes til løpende finansiering av livsopphold, på samme måte som inntekter fra arbeid og lignende. Det er etter departementets vurdering grunn til å anta at det ikke er veldig mange med særlig svak økonomi som har vesentlige kapitalinntekter, men det finnes trolig en del familier der forsørgerne har vesentlige kapitalinntekter, mens inntekt fra arbeid og lignende er lave. Eksempelvis vil selvstendig næringsdrivende kunne ha relativt lave lønnsinntekter, men vesentlige kapitalinntekter i form av utbytte fra sin næringsvirksomhet. Det vil gi en lav utlignet personinntekt, mens den alminnelige inntekten vil være vesentlig høyere. For at man ikke skal få en situasjon der elever som har foreldre med høy kapitalinntekt og lav personinntekt mottar grunnstipend, foreslås det å behovsprøve grunnstipendet mot summen av personinntekt og netto positive kapitalinntekter. Med netto positive kapitalinntekter menes kapitalinntekter minus kapitalutgifter, eksempelvis renteinntekter minus renteutgifter.

Departementet foreslår videre å avvikle behovsprøving mot formue. Begrunnelse er at formue i liten grad reflekterer hvorvidt den faktisk gir avkastning i form av likvide midler som kan disponeres til forbruksmål, og at behovsprøving mot formue i tillegg til kapitalinntekter vil medføre en dobbel behovsprøving av formuesavkastning. Etter departementets vurdering er det mer treffsikkert å benytte den faktiske avkastningen av formue (kapitalinntekter), i form av likvide midler som kan benyttes til forbruksmål.

### ***Inntektsgrenser og satser***



For å sikre at stipendet tildeles elever fra familier med særlig svak økonomi, i henhold til formålet med ordningen, er det nødvendig å definere inntektsgrenser i ordningen som gjenspeiler et nivå på økonomien som kan sies å være "særlig svak økonomi". I vurderingen av hvilke inntektsgrenser som definerer personer med særlig svak økonomi har departementet sett hen til hvordan andre behovsprøvde velferdsordninger rettet mot familier med svak økonomi definerer inntektsnivået.

Departementet mener at ordningen med det behovsprøvde bidragsforskuddet er et godt utgangspunkt for vurdering av nye inntektsgrenser i grunnstipendordningen. Ordningen med bidragsforskudd er en behovsprøvd ordning som skal sikre at barn som er omfattet av forskotteringsloven får utbetalt et barnebidrag fra det offentlige hver måned når den bidragspliktige av ulike grunner ikke betaler barnebidraget, eller betaler for sent. Grunnen til at denne ordningen benyttes som utgangspunkt for vurdering av nye inntektsgrenser er at bidragsforskuddet og grunnstipendet har tilnærmet lik målgruppe og formål. Begge ordningene behovsprøves mot forsørgernes økonomi og skal ivareta barn/ungdom med svak foreldreøkonomi. Videre skal begge ordningene være et bidrag til dekning av utgifter til levekostnadene for barnet/ungdommen. Departementet har derfor valgt å ta utgangspunkt i inntektsgrensene i regelverket for bidragsforskudd ved utforming av nye inntektsgrenser i behovsprøving av grunnstipendet. Det foreslås at de nye inntektsgrensene for grunnstipendet tar utgangspunkt i den øvre grensen på 235 100 kroner for å kunne motta forhøyet sats i bidragsforskuddet. Det vil si at grensen på 235 100 kroner vil utgjøre øvre grense for å kunne motta høyeste sats i grunnstipendet på 3 020 kroner for elever fra familier med ett barn og hvor foreldrene bor sammen. For å ta hensyn til at det er dyrere å drifte to husholdninger enn én, foreslås grensene økt med 50 prosent når foreldrene ikke bor sammen.

Departementet foreslår å forenkle dagens behovsprøvingstabell ved å redusere antall inntektsintervaller og antall satser. Det foreslås videre å legge mer vekt på kostnadene knyttet til forsørgelse av flere barn, ved å øke inntektsgrensene etter antall barn forsørgerne har forsørgeransvar for. Inntektsgrensene økes betydelig, fra 12 000 kroner til 55 100 kroner. per barn. Det nye beløpet samsvarer bedre med påslaget per barn i reglene for bidragsforskudd, som er beregnet ut fra fastsatte satser for underholdskostnader for andre barn. Det er kun de barna som forsørgerne har forsørgeransvaret for som skal med i beregningen av antall barn, det vil si hel- og halvsøsken, men ikke stesøsken.

Det foreslås videre å øke høyeste sats for grunnstipend med ca. 1 000 kroner per måned, fra 2 054 kroner til 3 020 kroner per måned. Dette forslaget innebærer at elever fra familier med svakest økonomi vil få et vesentlig høyere stipend enn i dag. Økningen skal også bidra til å kompensere for bortfallet av den behovsprøvde låneordningen (se begrunnelse under).

### ***Lån***

Departementet foreslår endringer i den behovsprøvde låneordningen.

Siden lånet behovsprøves etter samme vilkår som grunnstipendet er det nødvendig å gjøre endringer også for lånet.

Etter gjeldende regelverk kan elever søke om et behovsprøvd utdanningslån. Lånet behovsprøves mot forsørgernes økonomi. I dag gjøres dette ved at maksimal sats for lån reduseres på bakgrunn av de samme inntektsintervaller som er fastsatt for grunnstipendet. Maksimale lånebeløp er på inntil 1 434 kroner per måned for elever som har rett til bostipend (borteboere), og 2 837 kroner per måned for elever som ikke har rett til bostipend (hjemmeboere). Det behovsprøvde lånet er i hovedsak ment å gå til den samme målgruppen som grunnstipendet, og skal gå til dekning av generelle utgifter til livsopphold.

Departementet mener at det er uheldig å gi lån som skal være målrettet mot elever som har foreldre med særlig svak økonomi når formålet er at de skal få muligheten til å gjennomføre vanlig videregående skole.

I forarbeidene til dagens støtteordning (NOU 1999: 33 og St. meld. Nr. 21 (2002-2003)) ble det opprinnelig foreslått å styrke stipendordningen (grunnstipendet) og erstatte låneordningen. I stortingsbehandlingen var det i stor grad enighet om prinsippet om at elever burde gå gjeldfrie ut av videregående opplæring. Likevel ble en låneordning videreført fordi den foreslåtte ordningen med bare stipend ikke kompenserte fullt ut for bortfallet av låneadgangen (Innst. S. nr. 242 (2002-2003)). De to ulike lånesatsene og koblingen til behovsprøvingstabellen ble etter dette fastsatt kun med henblikk på å "fylle opp" støttebeløpet slik at elevene ikke skulle ende opp med lavere samlet støttebeløp enn i tidligere ordning.

Det er etter departementets oppfatning ikke hensiktsmessig å gi et lån som skal være målrettet mot elever fra familier med svak økonomi, for at disse skal ha muligheten til å gjennomføre vanlig videregående skole. Det er også slik at en uforholdsmessig stor andel av de som tar opp lån til videregående opplæring senere får problemer med tilbakebetaling.

Departementet foreslår derfor å avvikle dagens behovsprøvde låneordning. Samtidig foreslås det å etablere et ikke-behovsprøvd lån for de elevene som er 18 år og eldre, og som bor utenfor foreldrehjemmet. Det er en kjensgjerning at en del av de eldre elevene har et ønske om å være uavhengige av foreldrene, men ikke alle disse vil ha rett til bostipend eller grunnstipend. Denne gruppen kan ha et reelt behov for ekstra penger, og departementet mener det er riktig å gi dem muligheten til å velge å ta opp noe lån. Departementet mener det er riktig å avgrense denne lånemuligheten til elever som er myndige og som etter vergemålsloven har adgang til å stifte utdanningsgjeld uten foreldrenes samtykke.

Det foreslås at vilkåret for å få lån er at eleven velger å bo utenfor foreldrehjemmet. En elev anses for å bo sammen med foreldrene dersom han/hun bor i samme hus som foreldrene, jf § 26-2.

Det foreslås å sette høyeste lånesats til 3 000 kroner per måned som i stor grad samsvarer med dagens høyeste lånesats på 2 837 kroner. Det legges opp til at elevene selv kan velge hvor mye de vil låne, men beløpet kan ikke utgjøre mer enn 30 000 kroner per år. Det er viktig at lånerammen ikke blir for høy for å unngå at elever sitter igjen med høy gjeld etter videregående utdanning. Lånet kan tas opp fra og med måneden etter at eleven har fylt 18 år.

### ***Bostipend***

Kunnskapsdepartementet foreslår å innføre behovsprøving av bostipend. Det foreslås at bostipendet skal behovsprøves mot forsørgerinntekt, og i tillegg at det skal behovsprøves mot søkers egen lærlinginntekt.

Bostipend tildeles i dag alle elever med ungdomsrett i videregående opplæring som ikke bor i foreldrehjemmet og der avstanden mellom foreldrehjemmet og skolen er 40 km eller mer, eller reisetiden er tre timer eller mer samlet per dag. I tillegg kan det gis bostipend når søkeren av andre særlige grunner må bo borte fra foreldrehjemmet. Bostipendet behovsprøves ikke, verken mot foreldreøkonomien eller elevens egen inntekt.

I forarbeidene til dagens stipendordning, NOU 1999:33 Nyttige lærepenger, fremgår det at det var viktig å holde bostipendet utenfor behovsprøvingen. Begrunnelsen er at mange elever bor ute i distriktene, hvor det ofte er stor avstand mellom videregående skole og foreldrehjemmet. Det ble derfor vedtatt i Stortinget at elever som måtte bo borte under skolegangen skulle få kompensert for denne utgiften i form av stipend. Dagens ordning med bostipend er derfor i stor grad rettet inn mot å kompensere for ekstrakostnadene for borteboere, og i mindre grad målrettet mot familier med små økonomiske ressurser. Departementet mener imidlertid at foreldre med god økonomi i større grad enn i dag bør kunne dekke elevenes ekstra kostnader ved å bo borte, selv om dette medfører at det distriktpolitiske hensynet bak bostipendet nedprioriteres noe. Etter barneloven har foreldrene forsørgerplikt for barna sine. Støtten fra Lånekassen skal således være et supplement, og ikke en erstatning for foreldrenes bidrag til livsoppholdet. Det er derfor ikke urimelig at foreldre med en relativt høy inntekt og lærlinger med relativt høy lærlinginntekt, i større grad enn de med lavere inntekter, bidrar til å dekke ekstra kostnader ved å bo borte. En oversikt fra Lånekassen viser at om lag 15 prosent av elevene som mottok bostipend i 2012-2013 hadde foreldre med alminnelig inntekt på over 800 000 kroner. Blant lærlingene som mottok bostipend var det nærmere 30 prosent som hadde lærlinginntekt på over 14 000 kroner i måneden.

Avkorting av bostipendet starter på et relativt høyt inntektsnivå, slik at flertallet fortsatt vil motta fullt bostipend. Det er om lag 31 000 elever og lærlinger som mottar bostipend i dag og ca 37 prosent av disse vil få redusert stipend.

Forslaget innebærer at elever behovsprøves etter tre ulike satser, avhengig av forsørgernes inntekt. Det er ingen som i dag har rett til bostipend som vil miste det, men det er noen som vil få redusert stipendsats. Behovsprøvingen foretas etter samme vilkår som er foreslått i behovsprøving av grunnstipendet, men med vesentlig høyere inntektsgrenser. Elever som har foreldre med samlet inntekt under 760 000 kroner vil fortsatt motta fullt bostipend på 4 157 kroner per måned, dette utgjør i overkant av 60 prosent av de som mottar bostipend i dag. De ca 30 prosent av mottakerne som har foreldre med samlet inntekt mellom ca 760 000 kroner og 1 133 000 kroner vil få et stipend på 3 118 kroner per måned. Elever med foreldre som har en samlet inntekt på over ca 1 133 000 kroner vil motta om lag 2 078 kroner i stipend per måned. Dette gjelder en liten andel av mottakerene på om lag sju prosent.

Bostipend til lærlinger foreslås behovsprøvd mot lærlingens egen lærlinglønn. Grunnen til at departementet mener at bostipendet bør behovsprøves også lærlinglønn, er at det er en del lærlinger som har en betydelig inntekt. Et eksempel er lærlinger i oljesektoren som har en brutto inntekt på over 17 000 kroner per måned og samtidig mottar 4 000 kroner i bostipend fra det offentlige. Departementet mener at tildeling av bostipend til lærlinger med høy lærlinglønn ikke bygger opp under formålet om at utdanningsstøtten skal bidra til like muligheter til utdanning uavhengig av sosiale og geografiske forhold.

### ***Struktur i annen del***

Som en følge av omleggingen av grunnstipendet og innføring av behovsprøving av bostipendet, foreslås det strukturelle endringer i annen del. Det foreslås at etter det innledende kapitlet om hvem som omfattes av annen del (kapittel 15), følger et eget kapittel om utstyrsstipend (kapittel 16). Dette gis til alle elever og er sentralt i støtteordningen, derfor foreslås det at det kommer tidlig i annen del. Deretter foreslås det at satsene og de grunnleggende vilkårene for grunnstipend og bostipend samles i ett kapittel (kapittel 17). Kapitlene om behovsprøving av grunnstipend og bostipend mot forsørgernes økonomi (kapittel 18) og mot elevens egen økonomi (kapittel 19) følger deretter. De øvrige stipendene i annen del har egne vilkår og er mindre sentrale i støtteordningen. Det foreslås derfor at reglene om reisestipend og forsørgerstipend følger i kapitlene 20 og 21, og at den nye låneordningen samt lån til skolepenger reguleres i kapittel 22. Til slutt følger kapitlet om minstebeløp som i dag (kapittel 23).

### **Til kapittel 16. Grunnstipend og utstyrsstipend**

Som omtalt over foreslås det å legge om strukturen noe i annen del. Det foreslås å skille ut utstyrsstipendet i et eget kapittel, da vilkårene for utstyrsstipendet har lite til felles med grunnstipendet. Utstyrsstipendet er et stipend som gis til alle elever i vanlig videregående skole, og bør stå innledningsvis i annen del.

Satsene og de grunnleggende vilkårene for grunnstipend og bostipend foreslås slått sammen til ett kapittel, se under.

*Gjeldende kapitteloverskrift for 2014-2015:*

## **Kapittel 16. Grunnstipend og utstyrsstipend**

*Forslag til endring i kapitteloverskrift for 2015-2016:*

## **Kapittel 16. Grunnstipend og Utstyrsstipend**

### **Til § 16-2 Utstyrsstipend**

Kunnskapsdepartementet foreslår å presisere at utstyrsstipendet ikke gis til praksisbrevkandidater.

Det er tidligere foreslått å presisere i § 3-1 at praksisbrevkandidater har rett til støtte på lik linje med lærekandidater, siden praksisbrevordningen er en del av lærekandidatordningen. Siden det fremgår av § 16-2 at læringer og lærekandidater ikke kan få utstyrsstipend, må det følgelig presiseres at dette også gjelder for praksisbrevkandidater.

Det foreslås videre å gjøre noen språklige justeringer i tabellen som viser satser.

Som en følge av foreslått strukturendring vil § 16-2 bli § 16-1.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 16-2 i 2014-2015:*

### **§ 16-2 Utstyrsstipend**

Det gis et stipend per undervisningsår til individuelt utstyr som er nødvendig i opplæringen. Stipendet gis etter tre satser avhengig av utdanningsprogram.

<b>Kr 946</b>	<b>Kr 2 095</b>	<b>Kr 3 500</b>
Studiespesialisering (unntatt for elever som tar fordypning formgivningsfag og/eller toppidrett som «fag fra andre programråder»)	Naturbruk	Idrettsfag
Helse- og oppvekstfag	Bygg- og anleggsteknikk	Design og håndverk
Medier og kommunikasjon	Teknikk og industriell	Restaurant- og matfag

	produksjon	
Service og samferdsel	Elektrofag	
	Musikk, dans og drama	
	Studiespesialisering for elever som tar fordypning i formgivningsfag og/eller toppidrett som «fag fra andre programområder»	

Stipendet utbetales sammen med første støttetermin. Søkere som bytter utdanningsprogram i løpet av et undervisningsår får beholde det stipendet som allerede er utbetalt. Dersom det nye utdanningsprogrammet har høyere sats, utbetales differansen mellom de to satsene.

Stipendet gis ikke til lærlinger og lære kandidater.

*Forslag til endring i § 16-2 siste ledd for 2015-2016:*

#### § 16-1 Utstyrsstipend

Det gis et stipend per undervisningsår til individuelt utstyr som er nødvendig i opplæringen. Stipendet gis etter tre satser avhengig av utdanningsprogram.

<b>Kr 946</b>	<b>Kr 2 095</b>	<b>Kr 3 500</b>
- Studiespesialisering (unntatt for elever som tar <u>studiespesialisering med fordypning i formgivningsfag og/eller studiespesialisering med toppidrett som «fag fra andre programråder»</u> )	Naturbruk	Idrettsfag
Helse- og oppvekstfag	Bygg- og anleggsteknikk	Design og håndverk
Medier og kommunikasjon	Teknikk og industriell produksjon	Restaurant- og matfag
Service og samferdsel	Elektrofag	
	Musikk, dans og drama	

	Studiespesialisering før <del>elever som tar</del> <u>med</u> fordypning i formgivningsfag og/eller studiespesialisering med toppidrett som «fag fra andre programområder»	
--	--	--

Stipendet utbetales sammen med første støttetermin. Søkere som bytter utdanningsprogram i løpet av et undervisningsår får beholde det stipendet som allerede er utbetalt. Dersom det nye utdanningsprogrammet har høyere sats, utbetales differansen mellom de to satsene.

Stipendet gis ikke til lærlinger, lærekandidater og praksisbrevkandidater.

## **Til kapittel 17 Bostipend**

Som en følge av omleggingen av strukturen i kapitlet foreslås det at kapittel 17 omfatter satser og grunnleggende vilkår for begge stipendene som skal behovsprøves etter forsørges, og delvis etter egen økonomi.

*Gjeldende kapitteloverskrift for 2014-2015:*

### **Kapittel 17. Bostipend**

*Forslag til endring i kapitteloverskrift for 2015-2016:*

### **Kapittel 17. Grunnstipend og bostipend**

#### **Til ny § 17-1 Behovsprøvd grunnstipend**

Som en følge av endringer i strukturen, foreslås det at gjeldende § 16-1 med sats for grunnstipend tas inn innledningsvis i kapitlet om grunnstipend og bostipend. Bestemmelsen er uendret bortsett fra at høyeste sats for grunnstipendet vil bli endret.

*Forslag til § 17-1 for 2015-2016:*

#### **§ 17-1 Behovsprøvd grunnstipend**

Det gis et behovsprøvd grunnstipend på inntil kr xx per måned. Grunnstipendet blir behovsprøvd etter reglene i kapittel 18 og 19.

### **Til nåværende § 17-1 Ikke-behovsprøvd bostipend**

Forslaget om behovsprøving av bostipendet som er omtalt over medfører behov for endringer i nåværende § 17-1 om bostipend. Det må gå fram av bestemmelsen at stipendet skal være behovsprøvd. For øvrig fastsetter bestemmelsen som tidligere høyeste sats for bostipendet.

Forslaget innebærer at stipendet behovsprøves etter tre ulike satser, avhengig av forsørgernes inntekt. Stipendet skal behovsprøves mot begge biologiske foreldres personinntekt og netto positiv kapitalinntekt.

Som en følge av endringer i struktur blir nåværende § 17-1 til § 17-2.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen

*Gjeldende § 17-1 i 2014-2015:*

#### **§ 17-1 Ikke-behovsprøvd bostipend**

Det gis bostipend som tilskudd til bokostnader med kr 4 068 per måned når søkeren oppfyller vilkårene i § 17-2. Bostipendet blir ikke behovsprøvd etter kapittel 21 og 22.

*Forslag til endring i § 17-1 i 2015-2016:*

#### **§ 17-2 Ikke-Behovsprøvd bostipend**

Det gis et behovsprøvd bostipend som tilskudd til bokostnader med inntil kr 4 068 4 157 per måned når søkeren oppfyller vilkårene i § 17-3. Bostipendet blir ~~ikke~~ behovsprøvd etter reglene i kapittel 18 og 19.

### **Til nåværende § 17-2 Vilkår for bostipend**

Det foreslås også i denne bestemmelsen å presisere at bostipendet er behovsprøvd, se omtale over og forslaget i § 17-1. Det foreslås også en omformulering i første ledd av bestemmelsen, for at vilkårene for bostipendet skal komme klarere fram.

På grunn av strukturendringer skal nåværende § 17-2 være § 17-3.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 17-2 i 2014-2015:*

#### **§ 17-2 Vilkår for bostipend**



Søker som ikke bor hos foreldrene, får bostipend når avstanden mellom foreldrehjemmet og skolen er 40 km eller mer, eller reisetiden er tre timer eller mer samlet per dag.

Bostipend kan også gis når søkeren må bo utenfor foreldrehjemmet på grunn av andre særlige forhold av personlig eller sosial karakter.

*Forslag til endring i § 17-2 i 2015-2016:*

### **§ 17-3** *Vilkår for behovsprøvd bostipend*

Søker som bor utenfor foreldrehjemmet, har rett til behovsprøvd bostipend når ~~og at~~ avstanden mellom foreldrehjemmet og skolen er 40 km eller mer, eller når reisetiden er tre timer eller mer samlet per dag.

Behovsprøvd bostipend kan også gis når søkeren må bo utenfor foreldrehjemmet på grunn av andre særlige forhold av personlig eller sosial karakter.

Nåværende §§ 17-3 og 17-4 blir henholdsvis §§ 17-4 og 17-5.

## **Kapittel 21 Behovsprøving mot økonomien til forsørgerne**

På grunn av den foreslåtte endringen i rekkefølgen av kapitlene, vil nåværende kapittel 21 flyttes fram og bli kapittel 18. Kapittel 17 over inneholder reglene om satser for grunnstipend og bostipend, samt sentrale vilkår for bostipend. Kapittel 18 vil inneholde reglene om behovsprøving av grunnstipendet og bostipendet mot forsørgers økonomi. Innledningsvis kommer felles regler for eksempel om hvilken inntekt som legges til grunn samt unntak fra hovedreglene, deretter kommer reglene med tabeller over inntektsgrenser og satser for stipend.

### **Til § 21-1 Behovsprøving av stipend**

Departementet foreslår som nevnt innledningsvis å erstatte gjeldende forsørgerbegrep og inntektsbegrep med å behovsprøve mot begge forsørgerens personinntekt og netto positive kapitalinntekter. Dette medfører behov for endringer i § 21-1, som bestemmer hvilket inntektsgrunnlag som skal legges til grunn ved behovsprøvingen. Hvem som skal regnes som forsørger, foreslås fastsatt i § 3-7, se tidligere i høringsnotatet.

§ 21-1 blir etter den nye rekkefølgen § 18-1, og omfatter behovsprøving av både grunnstipend og bostipend.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen

*Gjeldende § 21-1 i 2014-2015:*

### **§ 21-1** *Behovsprøving av stipend*

Grunnstipendet blir redusert ved behovsprøving etter den samlede inntekten og formuen til forsørgerne. Når fradraget skal regnes ut, bruker Lånekassen alminnelig inntekt og nettoformue ved skattelikningen for 2012. Inntekt og formue i utlandet eller på Svalbard, som ikke er med i likningen, skal også regnes med. Se § 21-8.

Det ses bort fra formue og inntekt som består av erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade på forsørger. Søkeren må dokumentere inntekts- og formuesforholdet.

*Forslag til endring i § 21-1 i 2015-2016:*

### **§ 18-1 *Behovsprøving av grunnstipend og bostipend***

Grunnstipendet og bostipendet blir redusert ved behovsprøving etter den samlede inntekten ~~og formuen~~ til forsørgerne.

Når fradraget skal regnes ut, bruker Lånekassen ~~alminnelig inntekt og nettoformue~~ personinntekt og netto positiv kapitalinntekt ved skattelikningen for ~~2012~~ 2013. Inntekt ~~og formue~~ i utlandet eller på Svalbard, som ikke er med i likningen, skal også regnes med. Se § 18-6.

Det ses bort fra ~~formue og~~ inntekt som består av erstatnings- og forsikringsutbetaling som følge av kritisk sykdom eller personskade på forsørger. Søkeren må dokumentere inntektsforholdet ~~og formuesforholdet~~.

### **Til ny § 18-2**

Det foreslås å fastsette en ny § 18-2 der det reguleres at det legges 42 300 kr i påslag på inntekten til forsørgere som har ektefelle eller samboer som ikke er søkerens forsørger. Bestemmelsen om påslag for samboer eller ektefelles inntekt gjelder både for grunnstipend og bostipend.

Som nevnt innledningsvis skal det ikke lenger behovsprøves direkte mot steforelders økonomi, men det skal legges vekt på at forsørgeren har en fordel av å ha en ektefelle eller samboer å dele husholdningen med. Ektefellen eller samboerens inntekt skal få betydning ved at det legges et sjablongmessig tillegg på forsørgernes inntekt. Satsen på 42 300 kr er satt med utgangspunkt i beløpet som benyttes ved behovsprøving av bidragsforskudd for ektefelle/samboer, som er beregnet ut fra fastsatte satser for midler for underhold og boutgifter. Satsen vil bli justert i takt med endringene i satsene for bidragsforskuddet.

For samboere er det en forutsetning at samboerforholdet er av varig karakter. Det foreslås å benytte tilsvarende varighet som i blant annet regelverket for bidragsforskudd, hvor kravet er at man lever i et ekteskapslignende forhold i en felles husholdning, og har levd slik i minst tolv av de siste 18 månedene. Dette er foreslått definert i § 3-8 i første del, se tidligere omtale. Som tidligere omtalt må fastsettelsen av regelen for påslag for samboers inntekt fastsettes i en endringsforskrift etter at nødvendig lovendring er gjennomført.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Forslag til ny § 18-2 for 2015-2016:*

**§ 18-2 Forsørgers ektefelle eller samboer**

Dersom forsørgeren har ektefelle eller samboer, som ikke er søkerens forsørger etter § 3-7, blir kr 42 300 lagt til inntekten til forsørgeren ved behovsprøvingen etter §§ 18-6 og 18-7.

**Til gjeldende 21-2 Ny beregning ved lavere inntekt enn i 2012**

Det er nødvendig å endre inntektsbegrepene i tråd med forslagene over.

Siden det foreslås ny rekkefølge av bestemmelsene samt å lage en ny § 21-2 vil gjeldende § 21-2 bli ny § 18-3.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 21-2 i 2014-2015:*

**§ 21-2 Ny beregning ved lavere inntekt enn i 2012**

Blir det dokumentert at brutto inntekt og formue til forsørgerne i skoleåret er lavere enn i inntektsåret 2012, tar Lånekassen hensyn til det. Inntekten beregnes med utgangspunkt i skattereglene. Det tas ikke hensyn til en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av økte utgifter.

*Forslag til endring i § 21-2 i 2015-2016:*

**§ ~~21-~~ 218-3 Ny beregning ved lavere inntekt enn i ~~2012-2013~~**

Blir det dokumentert at brutto personinntekt og netto positiv kapitalinntekt og formue til forsørgerne i skoleåret er lavere enn i inntektsåret ~~2012-2013~~, tar Lånekassen hensyn til det. Inntekten beregnes med utgangspunkt i skattereglene. Det tas ikke hensyn til en vanskelig økonomisk situasjon på grunn av økte utgifter.

**Til gjeldende § 21-3 Unntak ved særlig tyngende sosiale grunner**

Det foreslås å ta ut ordet "formue" fra bestemmelsen i tråd med forslagene som er beskrevet over.

Siden gjeldende § 21-2 er endret til § 18-3 flyttes følgelig § 21-3 til § 18-4.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 21-3 i 2014-2015:*

**§ 21-3 Unntak ved særlig tyngende sosiale grunner**

Lånekassen ser helt eller delvis bort fra inntekten og formuen til forsørgerne når det er dokumentert at søkeren ikke kan få tilskudd fra dem av særlig tyngende sosiale grunner, og det ellers er rimelig. Normalt tas det ikke hensyn til endrede økonomiske forhold på grunn av husbygging, kjøp av bolig o.l.

Lånekassen ser bort fra inntekten når forsørgerne er i frivillig eller tvungen gjeldsordning.

*Forslag til endring i § 21-3 i 2015-2016:*

**§ ~~21-3~~18-4 Unntak ved særlig tyngende sosiale grunner**

Lånekassen ser helt eller delvis bort fra inntekten ~~og formuen~~ til forsørgerne når det er dokumentert at søkeren ikke kan få tilskudd fra dem av særlig tyngende sosiale grunner, og det ellers er rimelig. Normalt tas det ikke hensyn til endrede økonomiske forhold på grunn av husbygging, kjøp av bolig og lignende.

Lånekassen ser bort fra inntekten når forsørgerne er i frivillig eller tvungen gjeldsordning.

**Til gjeldende § 21-4 Foreldre som ikke bor sammen**

Det foreslås å ta ut § 21-4 om foreldre som ikke bor sammen.

Det er etter forslaget ikke lenger nødvendig å ha en egen bestemmelse om hvilke regler som gjelder dersom foreldrene ikke bor sammen. Grunnstipendet skal behovsprøves mot begge forsørgerne uavhengig av hvor eleven bor.

Siden bestemmelsen foreslås fjernet vil etterfølgende bestemmelser forskyves tilsvarende.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 21-4 i 2014-2015:*

**§ 21-4 Foreldre som ikke bor sammen**

Dersom foreldrene ikke bor sammen, bruker Lånekassen likningstillene til den/de av foreldrene som søkeren bor hos eller bodde hos sist. Dette gjelder også for foreldre som er separert.

Ved delt bosted, det vil si at søkeren bor minst 40 prosent av tiden sammen med hver av foreldrene, legges halvparten av den samlede inntekten og formuen til forsørgerne til grunn.

Dersom foreldrene er gift, bruker Lånekassen likningstillene til begge foreldrene, selv om de ikke bor sammen.

*Bestemmelsen foreslås fjernet for 2015-2016.*

### **Til § 21-5 Unntak fra behovsprøving mot steforeldre**

Det foreslås å fjerne § 21-5 om unntak fra behovsprøving mot steforeldre.

Siden det foreslås at det ikke lenger skal behovsprøves direkte mot steforeldre, er det ikke grunn til å ha en egen unntaksbestemmelse som gjør det mulig å se bort fra steforeldres økonomi. Påslaget i forsørgerens inntekt som følge av ektefelle eller samboer, er såpass lavt at det ikke anses å være behov for å ha en unntaksregel for dette.

Forslaget innebærer at etterfølgende bestemmelser forskyves tilsvarende.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 21-5 i 2014-2015:*

#### **§ 21-5 Unntak fra behovsprøving mot steforeldre**

Når søkeren bor utenfor foreldrehjemmet, ser Lånekassen bort fra inntekten og formuen til stemor eller stefar når det er lagt fram opplysninger som gjør det rimelig.

*Bestemmelsen foreslås fjernet for 2015-2016.*

### **Til § 21-6 Unntak for visse søkere**

Som en følge av endring i rekkefølge i kapitlene og bestemmelsene, vil gjeldende § 21-6 bli § 18-5 i 2015-2016. Bestemmelsen gir regelen om at grunnstipendet ikke skal behovsprøves mot forsørgerens økonomi dersom søkeren selv er gift eller har barn som vedkommende forsørger. Dette er begrunnet i at søkeren i slike tilfeller anses å ha etablert seg med egen familie og at det derfor virker urimelig å behovsprøve stipendet mot forsørgernes økonomi. Det samme unntaket bør gjøres også fra behovsprøvingen av bostipendet, og dette medfører behov for en endring i gjeldende § 21-6 som blir ny § 18-5.

*Gjeldende § 21-6 i 2014-2015:*

#### **§ 21-6 Unntak for visse søkere**

For søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, blir ikke grunnstipendet behovsprøvd.

*Forslag til endring i § 21-6 for 2015-2015:*

#### **§ 21-6 18-5 Unntak for visse søkere**

For søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, blir ikke grunnstipendet eller bostipendet behovsprøvd.

### **Til 21-7 Formue over kr 986 019**

Som en følge av forslaget om å avvikle behovsprøvingen mot formue, foreslås det å fjerne § 21-7 som gir regler om slik behovsprøving.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 21-7 i 2014-2015:*

### **§ 21-7 Formue over kr 986 019**

Av forsørgernes formue over kr 986 019 blir det regnet 10 prosent som tillegg til inntekten.

*Bestemmelsen foreslås fjernet for 2015-2016.*

### **Til gjeldende § 21-8 Satser for grunnstipend og lån**

Det foreslås å endre satser og inntektsgrenser for behovsprøving av grunnstipend. Videre foreslås det å fjerne behovsprøving mot lån. Som en følge av endringer i rekkefølgen i kapitlene vil bestemmelsen bli § 18-6 i 2015-2016.

Etter gjeldende regelverk består dagens behovsprøvingstabell av 30 satser, og inntektsgrensene økes med 12 000 per barn som forsørges i tillegg til eleven.

Som nevnt tidligere foreslås det å endre inntektsgrensene og satsene i gjeldende behovsprøvingstabell. Antall satser reduseres fra 30 til tre, og inntektsgrensene foreslås erstattet med nye som tar utgangspunkt i de inntektsgrensene og satser for barn som er fastsatt i bidragsforskuddsordningen. Det foreslås at de nye inntektsgrensene tar utgangspunkt i den øvre grensen på 235 100 kroner for å kunne motta forhøyet sats i bidragsforskuddet. Grensen på 235 100 kroner vil utgjøre øvre grense for å motta høyeste sats i grunnstipendet på 3 020 kr for barn fra familier med ett barn.

Det skal tas hensyn til at to forsørgere som bor i hver sin husholdning har høyere utgifter knyttet til husholdningen. Det foreslås derfor å lage to tabeller der tabell A gjelder for forsørger som er alene om forsørgeransvaret og forsørgere som bor sammen, og tabell B gjelder for to forsørgere som ikke bor sammen. Med personer som er alene om forsørgeransvaret menes der hvor det kun finnes én forsørger, f.eks enke/enkemann.

Som det fremgår av de nye tabellene som er foreslått i bestemmelsen vil inntektsgrensene variere etter hvor mange barn man forsørger. Inntektsgrensene økes fra dagens kr 12 000 til 55 100 per barn i tillegg til eleven. For eksempel vil en elev som

har to forsørgere som bor sammen og ingen søsken motta grunnstipend på kr 3 020 dersom forsørgernes inntekt er kr 235 100 kr eller mindre. Dersom eleven har ett søsken er inntektsgrensen for å kunne motta kr 3 020 på 290 200 kroner. Det er kun de barna som forsørgerne har forsørgeransvaret for som skal med i beregningen av antall barn, det vil si hel- og halvsøsken, men ikke stesøsken. Videre vil størrelsen på satsene avhenge av størrelsen på inntekten til forsørgeren.

Det foreslås videre å øke dagens høyeste sats til 3 020 kroner. Dette gjøres delvis for å styrke grunnstipendet til elevene som kommer fra familier med svakest økonomi, og delvis for å kompensere for bortfall av den behovsprøvde låneordningen. Beløpet på kr 3 020 deles inn i tre like store deler slik at mellomste og laveste sats vil utgjøre henholdsvis kr 2 012 og kr 1 006.

Som omtalt i forslag til endringer i § 20-1 skal den behovsprøvde låneordningen avvikles, og det er derfor ikke lenger nødvendig å ha med satser for lånet i behovsprøvingstabellen.

På grunn av endret kapittelrekkefølge og at gjeldende § 21-4, 21-5 og 21-7 strykes, blir gjeldende § 21-8 til § 18-6.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 21-8 i 2014-2015:*

### **§ 21-8 Satser for grunnstipend og lån**

Tabellen viser satser per måned for grunnstipend og lån etter forsørgernes inntekt og tallet på søsken født i 1996 eller senere. Inntekten blir satt lik alminnelig inntekt ved skattelikningen i 2012 med eventuelle tillegg etter § 21-7. Inntekten blir avrundet ned til nærmeste hele 1 000 kroner. Dersom inntekten overstiger grensen i tabellens nederste linje, blir det ikke gitt grunnstipend eller lån.

Inntekt i 1000 kr og antall barn som blir forsørget (søker og ev. søsken)

1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn	Satser for grunnstipens		
					per måned	Lånesats hjemmeh.	Lånesats borteb.
0 - 251	0 - 263	0 - 275	0 - 278	0 - 299	2 054	2 837	1434
252 - 256	264 - 268	276 - 280	288 - 292	300 - 304	2 003,17	2 003	1 380
257- 261	269- 273	281 - 285	293 - 297	305 - 309	1 952,33	2 740	1 380
262 - 266	274 - 278	286 - 290	298 - 302	310 - 314	1 901,50	2 740	1 380
267- 271	279 - 283	291-295	303 - 307	315 - 319	1 850,67	2 740	1 380
272 - 276	284 - 288	296 - 300	308 - 312	320 - 324	1 799,83	2 837	1 434

Forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for undervisningsåret 2015-2016

277 - 281	289 - 293	301 - 305	313 - 317	325 - 329	1 749,00	2 837	1 434
282 - 286	294 - 298	306 - 310	318 - 322	330 - 334	1 698,17	2 837	1 434
287 - 291	299 - 303	311 - 315	323 - 327	335 - 339	1 647,33	2 837	1 434
292 - 296	304 - 308	316 - 320	328 - 332	340 - 344	1 596,50	2 837	1 434
297 - 301	309 - 313	321 - 325	333 - 337	345 - 349	1 545,67	2 837	1 434
302 - 306	314 - 318	326 - 330	338 - 342	350 - 354	1 494,83	2 837	1 434
307 - 311	319 - 323	331 - 335	343 - 347	355 - 359	1 444,00	2 837	1 434
312 - 316	324 - 328	336 - 340	348 - 352	360 - 364	1 393,17	2 837	1 434
317 - 321	329 - 333	341 - 345	353 - 357	365 - 369	1 342,33	2 837	1 434
322 - 326	334 - 338	346 - 350	358 - 362	370 - 374	1 291,50	2 837	1 434
327 - 331	339 - 343	351 - 355	363 - 367	375 - 379	1 240,67	2 837	1 434
332 - 336	344 - 348	356 - 360	368 - 372	380 - 384	1 189,83	2 837	1 434
337 - 341	349 - 353	361 - 365	373 - 377	385 - 389	1 139,00	2 837	1 434
342 - 346	354 - 358	366 - 370	378 - 382	390 - 394	1 088,17	2 837	1 434
347 - 351	359 - 363	371 - 375	383 - 387	395 - 399	1 037,33	2 837	1 434
352 - 356	364 - 368	376 - 380	388 - 392	400 - 404	986,50	2 837	1 434
357 - 361	369 - 373	381 - 385	393 - 397	405 - 409	935,67	2 763,47	1386,20
362 - 366	374 - 378	386 - 390	398 - 402	410 - 414	884,83	2 689,94	1338,40
367 - 371	379 - 383	391 - 395	403 - 407	415 - 419	834,00	2 616,41	1290,60
372 - 376	384 - 388	396 - 400	408 - 412	420 - 424	695	2 542,88	1242,80
377 - 381	389 - 393	401 - 405	413 - 417	425 - 429	556	2 469,35	1195,00
382 - 386	394 - 398	406 - 410	418 - 422	430 - 434	417	2 395,82	1 147,20
387 - 391	399 - 403	411 - 415	423 - 427	435 - 439	278	2 322,29	1 099,40
392 - 396	404 - 408	416 - 420	428 - 432	440 - 444	139	2 248,76	1 051,60
397 - 401	409 - 413	421 - 425	433 - 437	445 - 449		2175,24	1 003,80
402 - 406	414 - 418	426 - 430	438 - 442	450 - 454		2 101,71	956,00
407 - 411	419 - 422	431 - 435	443 - 447	455 - 459		2 028,18	860,40
412 - 416	424 - 428	436 - 440	448 - 452	460 - 464		1 954,65	764,80
417 - 421	429 - 433	441 - 445	453 - 457	465 - 469		1 881,12	669,20
422 - 426	434 - 438	446 - 450	458 - 462	470 - 474		1 807,59	573,60
427 - 431	439 - 443	451 - 455	463 - 467	475 - 479		1734,06	478,00
432 - 436	443 - 447	456 - 460	468 - 472	480 - 484		1660,53	382,40
437 - 441	448 - 452	461 - 465	473 - 477	485 - 489		1587,00	286,80
442 - 446	453 - 457	466 - 470	478 - 482	490 - 494		1454,75	191,20
447 - 451	458 - 462	471 - 475	483 - 487	495 - 499		1322,50	95,60
452 - 456	463 - 467	476 - 480	488 - 492	500 - 504		1190,25	0,00
457 - 461	468 - 472	481 - 485	493 - 497	505 - 509		1 058,00	0,00
462 - 466	473 - 477	486 - 490	498 - 502	510 - 514		925,75	0,00
467 - 471	478 - 482	491 - 495	503 - 507	515 - 519		793,50	0,00
472 - 476	483 - 487	496 - 450	508 - 512	520 - 524		661,25	0,00
477 - 481	488 - 492	451 - 455	513 - 517	525 - 529		529,00	0,00
482 - 486	493 - 497	456 - 460	518 - 522	530 - 534		396,75	0,00
487 - 491	498 - 502	461 - 465	523 - 527	535 - 539		264,50	0,00
492 - 496	503 - 507	466 - 470	528 - 532	540 - 544		132,25	0,00



*Forslag til endring i § 21-8 (ny 18-6) for 2015-2016:*

**§ 21-818-6** *Satser for grunnstipend og lån*

Tabellene viser satser per måned for grunnstipend ~~og lån~~ etter forsørgernes inntekt og antall barn. Antall barn omfatter søkeren og søkerens ~~tallet på søsken/halvsøsken født i 1996 1997 eller senere. Inntekten blir satt lik alminnelig inntekt ved skattelikningen i 2012 med eventuelle tillegg etter § 21-7. Inntekten blir satt lik personinntekt og netto positiv kapitalinntekt ved skattelikningene i 2013. Inntekten blir avrundet ned til nærmeste hele 1 000 kroner.~~ eller lån.

(gjeldende tabell slettes)

**Tabell A: Inntektsgrense for forsørgere som bor sammen og forsørger som er alene om forsørgeransvaret\*:**

Antall barn:	Satser:		
	Kr 3 020	Kr 2 012	Kr 1 006
1	0- 235 100 kr	235 101 - 285 100 kr	285 101 - 335 100 kr
2	0- 290 200 kr	290 201 - 340 200 kr	340 201 - 390 200 kr
3	0- 345 300 kr	345 301 - 395 300 kr	395 301 - 445 300 kr
4 eller flere	0- 400 400 kr	400 401 - 450 400 kr	450 401 - 500 400 kr

\* Inntekten til forsørgeren økes med kr 42 300 dersom han/hun har ektefelle/samboer som ikke er søkerens forsørger, se § 18-2

**Tabell B: Inntektsgrense for to forsørgere som ikke bor sammen\*:**

Antall barn:	Satser:		
	Kr 3 020	Kr 2 012	Kr 1 006
1	0- 352 650 kr	352 651 - 402 650 kr	402 651 - 452 650 kr
2	0- 407 750 kr	407 751 - 457 750 kr	457 751 - 507 750 kr
3	0- 462 850 kr	462 851 - 512 850 kr	512 851 - 562 850 kr
4 eller flere	0- 517 950 kr	517 951 - 567 950 kr	567 951 - 617 950 kr

\* Inntekten til forsørgeren økes med kr 42 300 dersom han/hun har ektefelle/samboer som ikke er søkerens forsørger, se § 18-2

**Til ny § 18-7 Satser for bostipend**

Det foreslås å lage en ny § 18-7 som viser hvilke satser og inntektsgrenser som gjelder for å kunne motta bostipend. Det foreslås å benytte tilsvarende økning av inntektsgrensene for søsken samt påslag i inntekt for ektefelle/samboere som i behovsprøving av grunnstipend, se omtale over.

*Ny § 18-7 i 2015-2016:*

### **§ 18-7 Sats for bostipend**

Tabellen viser sats per måned for bostipend etter forsørgernes inntekt og antall barn. Antall barn omfatter søkeren og søkerens søsken/halvsøsken født i 1997 eller senere. Inntekten blir satt lik personinntekt og netto positiv kapitalinntekt ved skattelikningen for 2013.

Inntektsgrense for forsørger\*:

Antall barn:	Sats:		
	Kr 4 157	Kr 3 118	Kr 2 078
1	0-759 999	760 000-1 132 999	1 133 000 og høyere
2	0-815 099	815 100-1 188 099	1 188 100 og høyere
3	0-870 199	870 200-1 243 199	1 243 200 og høyere
4 eller flere	0-925 299	925 300-1 298 299	1 298 300 og høyere

\* Inntekten til forsørgeren økes med kr 42 300 dersom han/hun har ektefelle/samboer som ikke er søkerens forsørger, se § 18-2.

## **Kapittel 22. Behovsprøving mot egen økonomi**

Som en følge av endret rekkefølge i kapitlene blir gjeldende kapittel 22 til kapittel 19. Kapittel 19 vil inneholde reglene om behovsprøving av grunnstipend og bostipend mot elevens egen økonomi.

### **Til § 22-1 Lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser**

Siden låneordningen foreslås endret, er det ikke lenger nødvendig å regulere at lånet ikke behovsprøves mot søkerens egen økonomi. Siste setning foreslås derfor fjernet fra gjeldende § 22-1, som blir § 19-1 etter ny rekkefølge. I tillegg må henvisninger til andre kapitler endres i bestemmelsen.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 22-1 i 2014-2015:*

### **§ 22-1 Lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser**

Grunnstipend og forsørgerstipend etter kapittel 16 og 19 blir redusert på grunnlag av lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser i søknadsperioden.

Av slik inntekt går 60 prosent av bruttobeløpet til fradrag. Dersom inntekten varierer, blir gjennomsnittlig månedsinntekt per semester brukt.

Det ses bort fra barnepensjon som søkeren får når en av eller begge foreldrene er døde.

Lån tildeles uten behovsprøving etter søkerens egen økonomi.

*Forslag til endring i § 22-1 i 2015-2016:*

**§ ~~22-1~~ 19-1** *Behovsprøving mot lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser*

Grunnstipend og forsørgerstipend etter kapittel 17 og 21 blir redusert på grunnlag av lærlinglønn og trygde- og pensjonsytelser i søknadsperioden.

Av slik inntekt går 60 prosent av bruttobeløpet til fradrag. Dersom inntekten varierer, blir gjennomsnittlig månedsinntekt per semester brukt.

Det ses bort fra barnepensjon som søkeren får når en av eller begge foreldrene er døde.

~~Lån tildeles uten behovsprøving etter søkerens egen økonomi.~~

**Til ny § 19-2** *Behovsprøving av bostipend mot lærlinglønn og bostipend*

Det foreslås en ny § 19-2 som regulerer behovsprøvingen av bostipendet mot lærlinginntekt. Forslaget er omtalt nærmere tidligere i høringsnotatet. Behovsprøving av lærlinglønnen vil starte ved om lag 14 000 kroner brutto månedslønn. Av bestemmelsen vil framgå hvilke satser og inntektsgrenser som gjelder ved behovsprøving av bostipend mot lærlinglønn.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Forslag til ny § 19-2 i 2015-2016:*

**§ 19-2** *Satser og inntektsgrenser for behovsprøving av bostipend mot lærlinglønn*

Bostipend etter kapittel 17 blir redusert dersom lærlingens brutto månedslønn overstiger kr x. Av slik inntekt går 60 prosent av bruttobeløpet til fradrag i bostipendet.

*Bestemmelsene i §§ 22-2 og 22-3 endres ikke, men flyttes til §§ 19-3 og 19-4.*

## **Kapittel 18 Reisestipend**

På grunn av endret kapittelrekkefølge flyttes kapittel 18 Reisestipend til kapittel 20 Reisestipend. Det foreslås ikke endringer i forskriftsbestemmelsene i kapitlet.

## **Kapittel 19 Forsørgerstipend**

På grunn av endret kapittelrekkefølge flyttes kapittel 19 Forsørgerstipend til kapittel 21 Forsørgerstipend. I tillegg foreslås det en presisering i nåværende § 19-1 (ny § 21-1) om at forsørgerstipendet skal behovsprøves etter elevens egen økonomi etter nåværende kapittel 22 (nytt kapittel 19).

*Gjeldende § 19-1 for 2014-2015:*

**§ 19-1. Vilkår og satser for forsørgerstipend**

Søker får forsørgerstipend for egne eller ektefelles barn født i 1999 og senere, som søkeren bor sammen med. Det gis forsørgerstipend bare for barn som bor sammen med søkeren minst 40 prosent av tiden.

Det gis forsørgerstipend med opptil kr 1 546 per måned for hvert av de to første barna og opptil kr 1 007 per måned for hvert barn flere enn to.

Forsørgerstipendet til gift søker blir redusert med 60 prosent av ektefellens bruttoinntekt over kr 29 642 per måned.

Forsørgerstipendet blir ikke behovsprøvd etter kapittel 21.

*Forslag til endring i § 19-1 for 2015-2016:*

**§ ~~19-1~~21-1. Vilkår og satser for forsørgerstipend**

Søker får forsørgerstipend for egne eller ektefelles barn født i 1999 og senere, som søkeren bor sammen med. Det gis forsørgerstipend bare for barn som bor sammen med søkeren minst 40 prosent av tiden.

Det gis forsørgerstipend med opptil kr 1 546 per måned for hvert av de to første barna og opptil kr 1 007 per måned for hvert barn flere enn to.

Forsørgerstipendet til gift søker blir redusert med 60 prosent av ektefellens bruttoinntekt over kr 29 642 per måned.

Forsørgerstipendet blir behovsprøvd etter kapittel 19, men blir ikke behovsprøvd etter kapittel 18.

## **Kapittel 20 Lån**

På grunn av de foreslåtte endringene i kapittelrekkefølge vil kapittel 20 om lån bli til kapittel 22.

### **Til nåværende § 20-1 Satser for lån og behovsprøving av lånet**

Som en følge av forslaget om å avvikle dagens behovsprøvede låneordning og innføre en ikke-behovsprøvd låneordning for elever som er 18 år og eldre, og som bor utenfor foreldrehjemmet, foreslås det endringer i § 20-1. Forslaget er nærmere omtalt over.

Siden lånet ikke lenger skal behovsprøves og reguleringen av lånet dermed ikke lenger må stå i sammenheng med grunnstipendet, foreslås det å flytte kapittel 20 til kapittel 22.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 20-1 i 2014-2015:*

**§ 20-1 Satser for lån og behovsprøving av lånet**

Det gis lån på inntil kr 1 434 per måned for søker som har rett til bostipend, se § 17-2. For søker som ikke har rett til bostipend, gis det lån på inntil kr 2 837 per måned.

Tabellen i § 21-8 viser lånesatsene som er fastsatt ut fra fradraget for forsørgerinntekt og antall søsken født i 1996 eller senere.

For søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, gis det et lån på inntil kr 1 434 per måned. Lånet blir ikke behovsprøvd mot økonomien til forsørgerne.

*Forslag til endring i § 20-1 for 2015-2016:*

### **§ 22-1** *Lån og behovsprøving av lånet*

~~Det gis lån på inntil kr 1 434 per måned for søker som har rett til bostipend, se § 17-2. For søker som ikke har rett til bostipend, gis det lån på inntil kr 2 837 per måned.~~

~~Tabellen i § 21-8 viser lånesatsene som er fastsatt ut fra fradraget for forsørgerinntekt og antall søsken født i 1996 eller senere.~~

~~For søker som er gift eller har barn å forsørge og bor sammen med barnet, gis det et lån på inntil kr 1 434 per måned. Lånet blir ikke behovsprøvd mot økonomien til forsørgerne.~~

Det gis et lån på inntil kr 3 000 per måned for søker som er 18 år eller eldre og som ikke bor sammen med foreldrene, se § 26-2.

Lånet kan tas opp fra måneden etter at eleven har fylt 18 år.

## **Kapittel 23. Minstebeløp**

### **§ 23-1** *Minstebeløp for lån og stipend*

Det gis ikke lån på under kr 50 eller bare stipend på under kr 20 per måned.

## **Tredje del. Støtte til søker i høyere utdanning og søker i fagskoleutdanning, folkehøyskole og annen utdanning som ikke er omfattet av opplæringsloven § 3-1**

### **Kapittel 27 Omgjøring av lån til utdanningsstipend**

#### **Til § 27-4 Omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere og senere perioder**

Det foreslås å forskriftsfeste at faglige resultater som oppnås i en periode hvor det ikke stilles krav om bestått utdanning for at lån skal kunne omgjøres til utdanningsstipend, ikke kan brukes til omgjøring for tidligere eller senere perioder.

For å få maksimal omgjøring av lån til utdanningsstipend, må man som hovedregel ha en studieprogresjon som svarer til den studiebelastningen man har fått støtte på grunnlag av. Systemet er imidlertid lagt opp på en fleksibel måte idet man ved å ta mer utdanning enn man har fått støtte til, sparer opp et overskudd av studiepoeng som siden kan brukes til omgjøring i et semester hvor man ikke har full progresjon. På tilsvarende måte kan et slikt overskudd benyttes til omgjøring i et tidligere semester hvor man ikke oppnådde nok studiepoeng.

I visse situasjoner kan man i et semester få maksimal omgjøring til utdanningsstipend selv om man i det aktuelle semesteret ikke har fullført den utdanningen som det er tildelt støtte for. Situasjonene som gir en slik utvidet rett til omgjøring er beskrevet i § 27-2, og omfatter blant annet semestre hvor søker har fått foreldrestipend etter forskriftens kapittel 43 eller sykestipend etter kapittel 44. Mange studenter som etter nevnte bestemmelse er unntatt fra det ordinære kravet om faglig progresjon for at omgjøring skal kunne gis, tar likevel noe utdanning i semesteret hvor faglig progresjon ikke kreves.

Det er likevel ikke slik at all utdanning som fullføres under slike forutsetninger er oppspart overskudd som kan brukes til å få omgjort lån til utdanningsstipend for tidligere eller senere perioder. Et slikt overskudd kan bare opparbeides ved å ta mer utdanning enn det som lå til grunn for tildelt støtte i perioden, jf. § 27-4 første og andre ledd. Dette gjelder både når utdanning må være gjennomført for at omgjøring skal gis, og når søker har unntak fra dette vilkåret etter § 27-2.

Etter departementets syn kan tolkningen i foregående avsnitt utledes av gjeldende regelverk, og Lånekassens praksis baserer seg fullt ut på denne regelverksforståelsen. Det fremkommer likevel ikke uttrykkelig i forskriften på hvilken måte faglige resultater som oppnås i en periode hvor det er reduserte eller ingen krav til faglig progresjon, blir håndtert. Departementet foreslår derfor å forskriftsfeste dagens praksis.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 27-4 i 2014–2015:*

#### **§ 27-4 Omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere og senere perioder**

Dersom søkeren fullfører mer utdanning enn normert, eller tar utdanning uten støtte, blir lån for tidligere perioder gjort om til stipend dersom søkeren ikke har fått fullt utdanningsstipend for disse periodene. Se også § 27-6.

Dersom søkeren fullfører mer utdanning enn normert, eller tar utdanning uten støtte, og tidligere har fått fullt utdanningsstipend, gis utdanningsstipend for senere perioder med støtte der de faglige vilkårene for å gjøre om lån til utdanningsstipend ikke er oppfylt. Se også § 27-7.

Søkere som bor sammen med foreldrene i perioden de består utdanning, får omgjort lån til utdanningsstipend for tidligere eller senere perioder hvor de ikke har fått fullt utdanningsstipend, såfremt øvrige vilkår for omgjøring er oppfylt, se § 26-1, § 26-2, § 27-1 og § 27-5.

*Forslag til endring i § 27-4 for 2015–2016:*

#### **§ 27-4 Omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere og senere perioder**

Dersom søkeren fullfører mer utdanning enn normert, eller tar utdanning uten støtte, blir lån for tidligere perioder gjort om til stipend dersom søkeren ikke har fått fullt utdanningsstipend for disse periodene. Se også § 27-6.

Dersom søkeren fullfører mer utdanning enn normert, eller tar utdanning uten støtte, og tidligere har fått fullt utdanningsstipend, gis utdanningsstipend for senere perioder med støtte der de faglige vilkårene for å gjøre om lån til utdanningsstipend ikke er oppfylt. Se også § 27-7.

Søkere som bor sammen med foreldrene i perioden de består utdanning, får omgjort lån til utdanningsstipend for tidligere eller senere perioder hvor de ikke har fått fullt utdanningsstipend, såfremt øvrige vilkår for omgjøring er oppfylt, se § 26-1, § 26-2, § 27-1 og § 27-5.

Fullført utdanning i en periode hvor søker har fått utdanningsstipend etter § 27-2, gir ikke grunnlag for omgjøring av lån til utdanningsstipend for tidligere eller senere perioder. Det gjøres unntak for fullført utdanning utover kravet til faglig progresjon, jf. første og andre ledd.

## **Kapittel 29. Behovsprøving av utdanningsstipend og forsørgerstipend**

### **Til Kapittel 29 Behovsprøving av utdanningsstipend og forsørgerstipend**

Det foreslås å endre overskriften i kapitlet, slik at det fremgår at stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming er omfattet av behovsprøvingen.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende Kapittel 29 i 2014–2015:*

### **Kapittel 29. Behovsprøving av utdanningsstipend og forsørgerstipend**

*Forslag til endring i Kapittel 29 for 2015–2016:*

**Kapittel 29. Behovsprøving av utdanningsstipend, og forsørgerstipend og stipend til søkere med nedsatt funksjonsevne eller funksjonshemming**

## **Til § 29-2 Personinntekt i form av trygd eller pensjonsytelser**

Det foreslås en presisering i regelen om behovsprøving av stipend mot personinntekt, som åpner for at etterbetalte trygde- og pensjonsytelser kan fordeles på de årene ytelsene ble opptjent når behovsprøvingen skal gjennomføres.

Dagens behovsprøving av stipend baserer seg utelukkende på de inntektsopplysningene som fremgår av skattelikningen for det enkelte likningsåret. Dette gjør det mulig å utføre behovsprøvingen på en svært effektiv måte ettersom Lånekassen har en helautomatisert løsning for å utmåle stipendet på grunnlag av opplysningene i skattelikningen. Metoden gir etter departementets vurdering også i all hovedsak et riktig og rettferdig behovsprøvingresultat i tråd med intensjonen bak behovsprøvingensregelen. Men noen enkeltsaker, der søkers skattelikningsdata inkluderer betydelige etterbetalte trygde- eller pensjonsytelser som er opptjent i tidligere år, har vist at metoden i noen tilfeller kan slå urimelig ut for søker. Med vekt på rettferdighetshensyn foreslår derfor departementet å innføre en bestemmelse som gir søker mulighet til å få fordelt etterbetalte trygde- og pensjonsytelser på opptjeningsårene i forbindelse med behovsprøving av stipend.

Endringsforslaget innebærer at dersom søker melder fra om og dokumenterer en slik etterbetaling, skal behovsprøvingen utføres på grunnlag av de nye årsinntektstallene som vil fremkomme etter at det etterbetalte beløpet er fordelt på de årene som beløpet ble opptjent i. Behovsprøvingen skal i så tilfelle også omfatte tidligere år hvor søker har mottatt stipend, og hvor søkers årsinntektstall endres som følge av at det etterbetalte beløpet tilbakeføres til opptjeningsårene. Resultatet vil bli lagt til grunn for endelig behovsprøvingensvedtak, uavhengig av om dette samlet sett er til gunst eller ugunst for søker.

Etter gjeldende regelverk er det summen av inntekter før fradrag, slik den fremkommer i skattelikningen for ett år, som skal legges til grunn ved behovsprøving av stipend for det samme året. Skattelikningen inneholder ikke informasjon som gjør det mulig å identifisere eventuelle etterbetalte ytelser, slik at de kan tilbakeføres til opptjeningsårene. Og § 29-2 inneholder heller ingen regel som åpner for at eventuelle etterbetalte ytelser som måtte inngå i den aktuelle skattelikningens inntektstall, kan trekkes fra summen i det aktuelle året for deretter å fordeles på de forutgående årene da ytelsene ble opptjent.

I all hovedsak er dette uproblematisk ettersom behovsprøving av stipend på grunnlag av skattelikningens opplysninger i nesten alle tilfeller vil gi et rimelig og rettferdig resultat. Antallet saker med etterbetalingsproblematikk antas å være temmelig lite. Og det er ikke gitt at en søker som får sitt stipend redusert fordi en etterbetalt ytelse har blitt medregnet i inntekten som det behovsprøves mot, samlet sett ville kommet bedre ut dersom man hadde tilbakeført det etterbetalte beløpet til opptjeningsperioden. Det



samlede resultatet for søker vil blant annet avhenge av den etterbetalte ytelsens størrelse, i hvilken utstrekning ytelsen fordeler seg på år som søker tidligere har blitt tildelt stipend for, samt nivået på søkers øvrige inntekter i disse årene.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 29-2 i 2014–2015:*

#### **§ 29-2 Personinntekt i form av trygd eller pensjonsytelser**

For søkere som mottar trygd eller pensjonsytelser, blir stipendet redusert med fem prosent per måned av trygd eller pensjonsytelser over kr 84 146 ved skattelikningen for 2014 og/eller kr 87 092 ved skattelikningen for 2015.

Dersom søkeren følger et utdanningsopplegg som har en varighet på sju måneder eller mindre i et kalenderår, og vedkommende bare får støtte til dette opplegget, blir grensen hevet til kr 235 897 for 2014 og kr 244 153 for 2015.

*Forslag til endring i § 29-2 for 2015–2016:*

#### **§ 29-2 Personinntekt i form av trygd eller pensjonsytelser**

For søkere som mottar trygd eller pensjonsytelser, blir stipendet redusert med fem prosent per måned av trygd eller pensjonsytelser over kr x ved skattelikningen for ~~2014~~2015 og/eller kr x ved skattelikningen for ~~2015~~2016.

Dersom søkeren følger et utdanningsopplegg som har en varighet på sju måneder eller mindre i et kalenderår, og vedkommende bare får støtte til dette opplegget, blir grensen hevet til kr x for ~~2014~~2015 og kr x for ~~2015~~2016.

En etterbetalt trygde- eller pensjonsytelse som er opptjent i en tidligere periode enn det året den ble skattlagt, skal fordeles på de årene ytelsen ble opptjent dersom søkeren gjør gjeldende og dokumenterer et slikt forhold. Etter at det etterbetalte beløpet er fordelt på opptjeningsårene, skal behovsprøving foretas både for det året den etterbetalte ytelsen ble skattlagt og for alle opptjeningsår hvor søkeren har mottatt stipend. Tidligere tildelt stipend kan som følge av dette bli omgjort til lån jf. § 12-3.

## **Kapittel 30. Reisestipend**

### **Til § 30-1 Reisestipend i Norge og Norden**

Det foreslås å øke egenandelen i reisestipendet med 500 kroner fra undervisningsåret 2015-16. Egenandelen vil med dette forslaget utgjøre 2 745 kroner i undervisningsåret 2015-16.

Reisestipendet for studenter i høyere utdanning med mer er et tilskudd til to reiser tur-retur per år mellom registrert hjemsted og skolestedet. I dag er det i underkant av 38 000 studenter i Norge som mottar reisestipend. Aldersgrensen for å motta stipendet er 25 år og egenandelen utgjør 2 197 kroner i undervisningsåret 2014-15.

Forslaget innebærer at ordningen med reisestipend i enda større grad enn i dag vil omfatte bare lange reiseavstander. Reisestøtten utenlandsstudentene mottar til reiser fra Norge og til det utenlandske lærestedet påvirkes ikke av den foreslåtte endringen. Forslaget medfører ingen endringer i forskriften ut over beløpet i egenandel, og regelen gjengis derfor ikke her.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

### **Kapittel 31. Støtte som bare gis som lån**

#### **Til § 31-1 Støtte som bare gis som lån**

Det foreslås å endre tidspunktet for fastsettelse av satsen for det særskilte lånet som gis til søkere som er omfattet av ordningen med sommerterminer og søkere som tar forkurs til ingeniørutdanning på sommeren.

Hittil har denne satsen blitt fastsatt ett år senere enn alle andre støttesatser for undervisningsåret som sommerterminen logisk inngår i. Departementet ønsker å endre dette, slik at samtlige satser for et undervisningsår blir fastsatt på samme tidspunkt.

I forskriften for undervisningsåret 2014–2015 har de fastsatte satsene gyldighet i perioden 15. august 2014 til 14. august 2015. Med en slik gyldighetsperiode ville det vært naturlig at forskriften inkluderte lånesatsen for sommeren 2015. Med grunnlag i en særbestemmelse i forskriftens § 1-2 er det imidlertid satsen for sommeren 2014 man finner i forskriften for 2014–2015.

Ettersom satsen for sommeren 2015 ennå ikke er fastsatt, vil det være nødvendig å opprettholde nevnte særbestemmelse også i forskriften for 2015–2016. Departementet foreslår at det i forskriften for dette undervisningsåret fastsettes lånesats både for sommeren 2015 og 2016, slik at særbestemmelsen i § 1-2 kan utgå fra og med undervisningsåret 2016–2017.

Nåværende fastsettelsestidspunkt har en uheldig side da det medfører at studenter som er i et utdanningsløp hvor det følger en sommertermin eller et sommerkurs etter det ordinære høst- og vårsemesteret, må sende egen søknad om det særskilte lånet som gis etter § 31-1 bokstav c. Dette må gjøres fordi lånesatsen for sommerterminen ikke foreligger når Lånekassen behandler søknad om støtte til høst- og vårsemesteret.

Departementets endringsforslag innebærer derfor en forenkling for de søkerne som berøres av bestemmelsen. I tillegg vil det innebære en administrativ forenkling for Lånekassen, som vil kunne tildele hele støtten for undervisningsåret i én behandling. Det foreslås også å legge til at studenter med opptak til ingeniørutdanning via tresemesterordningen (TRES-ordningen) og yrkesfaglig vei (y-veien) er omfattet av bestemmelsen. Studenter på disse ordningene får i dag støtte siden de har undervisning om sommeren og endringen vil tydeliggjøre dagens praksis. Se også omtalen til endringen som er foreslått i § 4-1.

Ingen av forslagene har budsjettkonsekvenser, og de er derfor ikke avhengige av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 31-1 i 2014–2015:*

**§ 31-1 Støtte som bare gis som lån**

Støtte til disse utgiftene gis bare som lån:

- a) skolepenger, inntil kr 58 854 per undervisningsår. Det gis støtte bare til skolepenger som søkeren faktisk betaler. Det gis ikke lån til skolepenger dersom disse er dekket av andre. For skolepenger til høyere utdanning i land utenfor Norden gjelder egne regler, se kapittel 41
- b) utgifter til reise når søkeren tar studieopphold i utlandet som er godkjent for støtte etter § 4-3
- c) støtte på inntil kr 4 231 per måned for søkere som er omfattet av ordningen med sommerterminer og søkere som tar forkurs til ingeniørutdanning sommeren 2014

*Forslag til endring i § 31-1 for 2015–2016:*

**§ 31-1 Støtte som bare gis som lån**

Støtte til disse utgiftene gis bare som lån:

- a) skolepenger, inntil kr x per undervisningsår. Det gis støtte bare til skolepenger som søkeren faktisk betaler. Det gis ikke lån til skolepenger dersom disse er dekket av andre. Skolepenger til utdanning ved nettskoler i EØS-land gis etter denne bestemmelsen, se § 7-5. For skolepenger til høyere utdanning i land utenfor Norden gjelder egne regler, se kapittel 41
- b) utgifter til reise når søkeren tar studieopphold i utlandet som er godkjent for støtte etter § 4-3
- c) støtte på inntil kr x per måned, sommeren 2015 og sommeren 2016, for søkere som er omfattet av ordningen med sommerterminer og søkere som tar forkurs til ingeniørutdanning sommeren 2014.

- er omfattet av ordningen med sommerterminer,
- tar forkurs til ingeniørutdanning,
- tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med relevant fag-/svennebrev eller relevant fagutdanning (y-vei), eller
- tar spesielt tilrettelagt utdanning ved universiteter og høyskoler for studenter med studiespesialisering uten nødvendig fordypning i realfag (TRES-ordning)

## **Fjerde del. Støtte til utdanning i land utenfor Norden**

### **Kapittel 33. Statsborgerskap og tilknytning til Norge**

#### **Til § 33-2 Utvidet rett for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer**

Bestemmelsen er likelydende som § 2-3 som er foreslått endret tidligere i dette høringsnotatet. Bestemmelsen er gjentatt i forskriftens fjerde del om støtte til utdanning i land utenfor Norden for at denne delen skal ha en samlet framstilling av vilkårene for støtte til utdanning i utlandet. Det foreslås også i denne bestemmelsen å fjerne vilkåret om faglig sammenheng mellom arbeid og utdanning for EØS- og EFTA-arbeidstakere som opprettholder sin arbeidstakerstatus under utdanningen, samt øvrige endringer, se tidligere omtale og begrunnelse.

*Gjeldende § 33-2 for 2014-2015:*

#### **§ 33-2 Utvidet rett for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer**

Statsborger fra EØS- eller EFTA-land med status som arbeidstaker i Norge, har rett til utdanningsstøtte når utdanningen vedkommende tar har faglig sammenheng med arbeidet. Kravet om faglig sammenheng faller bort dersom vedkommende har blitt ufrivillig arbeidsledig på grunn av generelle endringer i arbeidsmarkedet.

Følgende medlemmer av EØS- eller EFTA-arbeidstakerens familie har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- a) ektefelle
- b) slektning i nedstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Slektningen må enten være under 21 år, eller bli forsørget av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle, eller bo

eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge

- c) slektning i oppstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller vedkommendes ektefelle som blir forsørget av dem.

*Forslag til endring i § 33-2 for 2015-2016:*

**§ 33-2 Rett til utdanningsstøtte for arbeidstakere fra EØS- eller EFTA-land og deres familiemedlemmer**

Statsborger fra EØS- eller EFTA-land med status som arbeidstaker i Norge, har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere. En EØS- eller EFTA-borger som slutter å arbeide og går over i utdanning, opprettholder sin status som arbeidstaker dersom utdanningen vedkommende tar har faglig sammenheng med arbeidet. Kravet om faglig sammenheng faller bort dersom vedkommende har blitt ufrivillig arbeidsledig på grunn av generelle endringer i arbeidsmarkedet.

Følgende medlemmer av EØS- eller EFTA-arbeidstakerens familie har rett til utdanningsstøtte på samme vilkår som norske statsborgere:

- a) ektefelle
- b) slektning i nedstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Slektingen må enten være under 21 år, eller bli forsørget av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller dennes ektefelle, eller bo eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge
- c) slektning i oppstigende linje av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller vedkommendes ektefelle som blir forsørget av dem.
- d) Barn av av EØS- eller EFTA-arbeidstakeren og/eller EØS- eller EFTA-arbeidstakerens ektefelle. Barnet må bo i Norge, og må bo eller ha bodd sammen med EØS- eller EFTA-arbeidstakeren på et tidspunkt da han eller hun var arbeidstaker i Norge.

Dersom EØS- eller EFTA-arbeidstakeren ikke lenger har status som EØS- eller EFTA-arbeidstaker i Norge, bortfaller retten til utdanningsstøtte til familiemedlemmer etter annet ledd bokstavene a, b og c.

**Generelt om endringer i vilkår om tilknytning til Norge forut for støtte til utdanning i utlandet**

Det foreslås endringer i de vilkårene for støtte til utdanning i utlandet som skal sikre at søkeren har tilstrekkelig tilknytning til Norge forut for utdanningen i utlandet.

For å ha rettigheter til lån og stipend til utdanning (utdanningsstøtte), må søkeren fylle de grunnleggende vilkårene for støtterett til utdanning i Norge. Utdanningsstøtte kan gis til norske statsborgere, til EØS-borgere og deres familiemedlemmer som har rett til likebehandling med norske statsborgere på bakgrunn av arbeidstakerrettigheter, og til EØS-borgere med varig oppholdsrett i Norge. Søkeren må ha generell

studiekompetanse i Norge. Det kan også gis støtte til utenlandske statsborgere med nærmere bestemt tilknytning til Norge (for eksempel asyl, familiegjening, tidligere utdanning/arbeid), men dette er avgrenset til utdanning som tas i Norge og til ett års delstudier i utlandet.

Ved utdanning i utlandet stilles det i tillegg krav til søkerens tilknytning til Norge forut for utdanningen. Et sentralt formål med utdanningsstøtteordningen er å sikre samfunnet og arbeidslivet tilgang på kompetanse<sup>6</sup>. Tilknytningskrav har som formål å sikre at støttemottakeren har en viss tilknytning til Norge før utdanningen i utlandet starter, slik at det er sannsynlig at vedkommende vil arbeide i Norge etter endt utdanning. Dette er nødvendig for å ivareta formålet med utdanningsstøtteordningen. Disse kravene stilles ikke ved delstudier i utlandet.

Gjeldende regler om utdanningsstøtte til utdanning i land utenfor Norden krever for det første at søkeren har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene før utdanningen starter. Det kan gjøres unntak i noen tilfeller knyttet til årsaken til at søkeren har bodd i utlandet, samt etter en meget snever skjønnsmessig unntaksregel. Det kreves videre at søkeren har generell studiekompetanse i Norge. I dette siste kravet inngår krav om norskkunnskaper. Det er ikke adgang til å gjøre unntak fra dette kravet.

Vilkårene om tilknytning til Norge gjelder for alle søkere, uavhengig av statsborgerskap.

EØS-arbeidstakere i Norge og deres familiemedlemmer skal ha samme rett til sosiale ytelser som norske statsborgere<sup>7</sup>. Denne retten oppstår fra første dag vedkommende har status som arbeidstaker. Utdanningsstøtte til utdanning i utlandet regnes som en slik sosial ytelse, også for visse av arbeidstakerens familiemedlemmer<sup>8</sup> (avledet rett).

Vilkår som etter sin art er lettere å oppfylle for norske statsborgere enn for EØS-borgere, kan være indirekte diskriminerende. Støtteordningens formål om å sikre det norske samfunnet tilgang på kompetent arbeidskraft er et legitimt formål som kan berettigede en indirekte diskriminering. Vilkår om botid og norskkunnskaper kan være egnet til å oppnå dette formålet, ved at de kan vise at støttemottakeren har en viss tilknytning til Norge forut for utdanningen i utlandet. Vilkårene må imidlertid ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, dvs. at det samme formålet ikke kan oppnås med mindre inngripende vilkår.

---

<sup>6</sup> Lov om utdanningsstøtte § 1

<sup>7</sup> Forordning 492/2011 art 7 (2), tidligere forordning 1612/68 art 7 (2), tatt inn i i norsk rett gjennom EØS-arbeidstakerloven

<sup>8</sup> Med familiemedlemmer er ment ektefelle/partner, slektning i nedstigende linje av EØS-arbeidstakeren eller ektefellen/partneren når slektningen er under 21 år eller forsørget av arbeidstakeren/ektefellen, eller slektning i oppstigende linje av EØS-arbeidstakeren eller ektefellen/partneren når slektningen er forsørget av arbeidstakeren/ektefellen (direktiv 2004/38 art. 2)

Vilkåret om botid i Norge i en sammenhengende periode på to av de siste fem årene framgår av § 33-5. Endringen i dette krever mindre justeringer § 33-6, samt endring av unntaksmulighetene etter § 33-7. Vilkåret om generell studiekompetanse og kunnskaper i norsk framgår av § 34-1.

Endringene i tilknytningskravene har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

### **Til § 33-5 Vilkår om botid**

Det foreslås endringer i tilknytningskrav for støtte til gradsutdanning i land utenfor Norden fra og med undervisningsåret 2015-2016.

Regelen skal dekke fem ulike persongrupper: Norske statsborgere, EØS-arbeidstakere som er bosatt i Norge, familiemedlemmer til EØS-arbeidstakere som er bosatt i Norge, EØS-grensearbeidstakere i Norge, og familiemedlemmer til EØS-grensearbeidstakere i Norge. I hovedsak kan det gis like regler for alle disse gruppene, men for grensearbeidstakere og deres familiemedlemmer må det gis enkelte særskilte regler.

Forslaget gir tre alternative kriterier som gir rett til støtte hvis ett av dem er oppfylt. Disse tre grunnlagene for støtterett gjelder likt for alle søkere.

I tillegg gis det et særskilt alternativt kriterium for EØS-grensearbeidstakere i Norge, og et særskilt alternativt kriterium for familiemedlemmer til EØS-grensearbeidstakere i Norge. Dette har sin bakgrunn i at det i EU/EØS-retten er gitt åpning for å legge vekt på varigheten av arbeidet for grensearbeidstakere, og at de andre alternativene i praksis er lite aktuelle for grensearbeidstakere og deres familiemedlemmer.

I saker der ingen av de alternative objektive vilkårene er oppfylt, skal det foretas en skjønnsmessig vurdering av hvorvidt samlet tilknytning må sies å være tilsvarende som i tilfeller der de objektive vilkårene er oppfylt.

Ingen av de objektive kriteriene vil dermed være absolutte. Dersom ingen av dem er oppfylt vil søkeren likevel kunne få støtte etter den skjønnsmessige vurderingen. De objektive kriteriene vil definere et nivå på tilknytningen som også skal være målet for den samlede tilknytningen etter den skjønnsmessige vurderingen.

Det foreligger allerede en viss tilknytning til Norge for at det skal være aktuelt å vurdere saker etter disse vilkårene, nemlig at søkeren er EØS-arbeidstaker/grensearbeidstaker i Norge eller et familiemedlem som har avledede rettigheter fra en slik arbeidstaker.

### *Om kunnskaper i norsk*

Etter dagens regler må søkeren tilfredsstillende de kravene til kunnskaper i norsk som stilles for å ha generell studiekompetanse i Norge. Generell studiekompetanse kreves

for å sikre at det stilles samme krav til kompetanse for både studenter i Norge og studenter i utlandet. Det skal ikke stilles lavere krav til formell kompetanse for å ta utdanning i utlandet enn det stilles i Norge.

Språkkunnskaper sier imidlertid også noe om tilknytningen til et land. Språkkunnskaper er en faktor som påvirker en avgjørelse om hvor man vil etablere seg og søke arbeid etter endt utdanning. Når språkravet skal benyttes som en tilknytningsfaktor, og ikke som et mål på om søkeren har den nødvendige kompetansen til å gjennomføre høyere utdanning, kan kravene til norskkunnskaper settes noe ned.

Kunnskaper i norsk kan imidlertid ikke stå alene som et objektivt vilkår som viser tilstrekkelig tilknytning til landet. Tilknytningen skal ikke anses som tilstrekkelig dersom søkeren for eksempel har studert norsk i utlandet, men ikke har andre former for tilknytning til Norge (annet enn for eksempel gjennom en forelder som arbeider i Norge). Norskkunnskaper må dermed være kombinert med et annet grunnlag for tilknytning for at søkeren skal kunne få støtte.

For de fleste av de foreslåtte kriteriene er det overveiende sannsynlig at søkeren har gode kunnskaper i norsk, for eksempel hvis søkeren har gått på skole i Norge i tre år. For andre situasjoner er det viktig å stille vilkår om norskkunnskaper. Se nærmere omtale under de konkrete forslagene under.

#### *Botid i to av de siste fem årene*

Det foreslås at søkeren skal anses å ha tilstrekkelig tilknytning til Norge dersom han eller hun har **bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene**. Dette tilsvarer det gjeldende botidskravet. Botid i et land er anerkjent som en faktor som er egnet til å vise tilknytningen til et land. Botid på to av de siste fem årene er fremdeles et godt mål på tilknytning til landet, og bør derfor opprettholdes som et alternativ.

Med en botid på to sammenhengende år i Norge er det også svært sannsynlig at vedkommende har gode norskkunnskaper, og det foreslås ikke å stille særskilte krav om å dokumentere dette.

#### *Tre års skolegang eller utdanning i Norge*

Det foreslås også at søkeren skal anses å ha tilstrekkelig tilknytning til Norge dersom han eller hun tidligere har **gått på skole eller tatt utdanning i Norge i til sammen tre år**. Det er rimelig å anta at en person som har gått på skole i Norge i tre år, enten i grunnopplæring, videregående opplæring eller høyere utdanning, vil ha gode norskkunnskaper og for øvrig en slik tilknytning til Norge gjennom skolegangen at det er sannsynlig at han/hun vil komme tilbake til Norge etter endt utdanning i utlandet. Dersom skolegangen ligger nært i tid til utdanningens start, vil også botidskravet på to av de siste fem år kunne være oppfylt.



Vilkårene vil gjelde likt for alle søkere som kan ha rett til utdanningsstøtte til gradsutdanning i utlandet, dvs. norske statsborgere og borgere som har rettigheter til utdanningsstøtte i Norge etter EØS-regelverket.

Dersom søkeren har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i tre år er det også svært sannsynlig at vedkommende har gode norskkunnskaper, og det foreslås ikke å stille særskilte krav om å dokumentere dette.

#### *Familietilknytning til Norge og kunnskaper i norsk*

Det foreslås at **familietilknytning til Norge i kombinasjon med kunnskaper i norsk** skal representere en tilstrekkelig tilknytning.

**Familietilknytning** skal være til stede hvis søkeren har barn, ektefelle<sup>9</sup> eller forelder i Norge som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Familiemedlemmet må være et annet enn arbeidstakeren som er opphavet til støtteren, dersom søkeren er familiemedlem til en EØS-arbeidstaker og dermed har avledede rettigheter fra denne.

Det er verdt å merke seg at søkeren allerede har en familietilknytning gjennom EØS-arbeidstakeren. Det er familietilknytning ut over dette som reguleres her.

Det passer ikke for alle persongrupper å stille et vilkår om at søkeren skal bo sammen med de aktuelle familiemedlemmer ved utdanningens start, siden det ikke kan stilles krav om bosetting i Norge for at EØS-arbeidstakerens familiemedlemmer skal ha sosiale rettigheter etter EØS-retten. Det foreslås derfor at søkeren enten må bo sammen med familiemedlemmet ved utdanningens start, eller tidligere ha bodd sammen med familiemedlemmet i minst to år. Denne tidligere perioden med botid sammen kan være oppfylt i Norge eller i utlandet.

Familietilknytningen må være kombinert med **norskkunnskaper** for at søkeren skal få støtte etter de objektive vilkårene, se omtale av norskkravet over.

Det bør presiseres nærmere hvilke konkrete krav som stilles til norskkunnskapene. Det er utviklet et felles europeisk rammeverk for språk, der språkkompetanse kan måles og plasseres i ulike nivåer<sup>10</sup>.

Etter KDs vurdering bør det kreves kompetanse på **nivå B1**, som er nivået under det som kreves for å tilfredsstille kravene til generell studiekompetanse i Norge. Språkkunnskaper på nivå B1 vil etter vår vurdering medføre at søkeren har visse språkkunnskaper som styrker tilknytningen til Norge, samtidig som språkbarrieren for å søke arbeid i Norge etter endt utdanning ikke er for høy.

---

<sup>9</sup> Med ektefelle menes i dette notatet ektefelle, samboer med felles barn og registrert partner.

<sup>10</sup> [http://www.udir.no/Upload/Verktoy/5/UDIR\\_Rammeverk\\_sept\\_2011\\_web.pdf?epslanguage=no](http://www.udir.no/Upload/Verktoy/5/UDIR_Rammeverk_sept_2011_web.pdf?epslanguage=no), s. 28

Det arrangeres norskprøver i kommunene tre ganger per år, og resultatet på prøven vil angi hvilket nivå språkkunnskapene ligger på. VOX (nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk) har det overordnede ansvar for prøvene, som kan tas i forbindelse med kurs eller som privatist mot et gebyr<sup>11</sup>.

Det foreslås at norskkunnskaper skal dokumenteres gjennom bestått norskprøve med resultat "B1". Søkere som har generell studiekompetanse fra norsk videregående skole eller som fyller de øvrige vilkårene for å ha generell studiekompetanse i Norge, vil uansett fylle vilkåret.

#### *Særskilt alternativ for EØS-grensearbeidstakere*

En grensearbeidstaker er en EØS-borger som bor i ett land og utfører arbeid i et annet, og som reiser til hjemlandet daglig eller minst en gang per uke. Det er et lite omfang av grensearbeidstakere som søker om og får støtte til utdanning i utlandet. Dersom vedkommende slutter i arbeidet for å studere kreves det faglig sammenheng mellom arbeidet og utdanningen.

Det foreslås at grensearbeidstakere skal ha rett til støtte til dersom søkeren har vært **arbeidstaker i Norge i de siste fem årene før utdanningen starter, i kombinasjon med kunnskaper i norsk.**

Bakgrunnen for femårskravet er EU-domstolens uttalelser i C-20/12 *Giersch* der domstolen pekte på femårskravet for varig oppholdsrett som et eksempel på tilknytningskrav i forbindelse med rettigheter til utdanningsstøtte til familiemedlemmer til grensearbeidstakere.

KD foreslår også at fem års arbeid i Norge må være **kombinert med kunnskaper i norsk**, se omtale over.

#### *Særskilt alternativ for EØS-grensearbeidstakeres familiemedlemmer*

Grensearbeidstakerens familiemedlemmer med støtterett vil oftest være barn som er under 21 år eller som er forsørget av arbeidstakeren. Familiemedlemmet vil i de aller fleste tilfellene være bosatt i et annet land enn Norge, og kan ha svak tilknytning til landet. For disse tilfellene foreslås det å benytte de tilknytningskravene som EU-domstolen har vist til som mulige i C-20/12 *Giersch*.

Det foreslås at grensearbeidstakerens familiemedlemmer kan få støtte dersom **opphavspersonen (grensearbeidstakeren) har arbeidet i Norge i minst fem år samtidig som søkeren har vært bosatt i et annet nordisk land.** Søkeren må i tillegg ha **kunnskaper i norsk.** Femårskravet er begrunnet i avgjørelsen i EU-domstolen i *Giersch*-saken.

---

<sup>11</sup> [www.vox.no/Norsk-og-samfunnskunnskap/Norskprove/](http://www.vox.no/Norsk-og-samfunnskunnskap/Norskprove/), gebyr er normalt kr 600 (fastsettes av kommunene).

Domstolen sier også at det kan legges vekt på om søkeren/forelderen har vært bosatt i et naboland og/eller i nærheten av landet. Det foreslås her at det kreves at søkeren har vært bosatt i et annet nordisk land. Dette er en konkret og klar avgrensning. De nordiske landene har sterke kulturelle og historiske bånd, og innbyggerne forstår i stor grad hverandres språk. Det legges til grunn at en søker som har vært bosatt i et nordisk land har større sannsynlighet for å velge å ta arbeid i Norge enn en søker bosatt utenfor Norden.

Det foreslås at kravet om fem års arbeid for opphavspersonen og bosetting i naboland skal kombineres med vilkår om **kunnskaper i norsk**. Det nærmere innholdet i et slikt krav er beskrevet over.

#### *Skjønnsmessig vurdering*

Som tidligere nevnt er det viktig å ikke stille absolutte og uttømmende vilkår. EU-domstolens praksis samt uttalelser fra ESA gir klare signaler om at absolutte vilkår uten rom for vurdering av den konkrete tilknytningen vil gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet, noe som vil være i strid med EU/EØS-retten.

Forslaget innebærer at dersom ingen av de objektive vilkårene er oppfylt, skal saken vurderes etter skjønnsregelen. Det kan være en del tilfeller der ett eller flere av de objektive vilkårene ikke er oppfylt eller er delvis oppfylt. Ved utøvelsen av skjønnen skal det gjøres en konkret vurdering av den enkelte søkers tilknytning til Norge. For at det skal være en reell likebehandling, kan ikke den skjønnsmessige regelen være en snever unntaksregel som bare benyttes i unntakstilfelle. Likevel skal det kreves at den samlede tilknytningen må være på et nivå som tilsvarer den tilknytningen en person har etter de objektive reglene. Tilknytningen må altså være sammenliknbar med for eksempel tilknytningen etter tre års skolegang eller to års botid i løpet av de siste fem årene. Det foreslås å ta dette inn som en retningslinje for skjønnen i forskriftsbestemmelsen.

Ut over de forhold som er nevnt i bestemmelsen, kan det legges vekt på for eksempel om søkeren har annen familie i Norge, har hatt andre perioder med opphold, søkerens tilknytning til andre land, om søker eier bolig i Norge, eller om søkeren skal studere i statsborgerlandet. Et viktig element i vurderingen skal være om søkeren har norskkunnskaper; uten kunnskaper i norsk samtidig som ingen av de objektive vilkårene er oppfylt, skal det en hel del til før tilstrekkelig tilknytning er til stede. Ved den skjønnsmessige vurderingen kan det legges vekt på om de aktuelle forholdene ligger nær eller langt tilbake i tid.

Det som er omtalt her gjelder også for arbeidstakere fra Sveits (EFTA-arbeidstakere) og deres familiemedlemmer.

#### *Figur til illustrasjon av forslaget*

Disse forslagene kan også illustreres med følgende figur som gir hele bildet av hvilke vilkår som gjelder for ulike grupper av søkere:

<b>EØS- arbeidstaker</b>	<b>Familie- medlem til EØS- arbeidstaker</b>	<b>Grense- arbeidstaker</b>	<b>Familie- medlem til grense- arbeidstaker</b>	<b>Norsk statsborger</b>
Søker har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene ELLER	Søker har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene ELLER	Søker har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene ELLER	Søker har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene ELLER	Søker har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene ELLER
Søker har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år ELLER	Søker har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år ELLER	Søker har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år ELLER	Søker har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år ELLER	Søker har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år ELLER
Søker har barn, ektefelle eller forelder som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte norsk-kunnskaper	Søker har barn, ektefelle eller forelder (i tillegg til EØS-arbeidstakeren ) som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte	Søker har barn, ektefelle eller forelder som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte norsk-kunnskaper	Søker har barn, ektefelle eller forelder (i tillegg til EØS-arbeidstakeren ) som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte	Søker har barn, ektefelle eller forelder som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte norsk-kunnskaper

ELLER	norsk-kunnskaper ELLER	ELLER	norsk-kunnskaper ELLER	ELLER
		Søker har arbeidet i Norge i minst fem år og har dokumenterte norsk-kunnskaper ELLER	Opphavspersonen har arbeidet i Norge i minst fem år, og søkeren har bodd i et annet nordisk land i denne perioden og har dokumenterte norsk kunnskaper ELLER	
Søker har delvis oppfylt vilkårene, slik at de samlet eller kombinert med andre forhold viser en tilsvarende tilknytning som etter vilkårene over. Norsk-kunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.	Søker har delvis oppfylt vilkårene, slik at de samlet eller kombinert med andre forhold viser en tilsvarende tilknytning som etter vilkårene over. Norsk-kunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.	Søker har delvis oppfylt vilkårene, slik at de samlet eller kombinert med andre forhold viser en tilsvarende tilknytning som etter vilkårene over. Norsk-kunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.	Søker har delvis oppfylt vilkårene, slik at de samlet eller kombinert med andre forhold viser en tilsvarende tilknytning som etter vilkårene over. Norsk-kunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.	Søker har delvis oppfylt vilkårene, slik at de samlet eller kombinert med andre forhold viser en tilsvarende tilknytning som etter vilkårene over. Norsk-kunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 33-5 for 2014-2015:*

**§ 33-5** *Vilkår om botid*

Det er et vilkår at søkeren har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to år i løpet av de fem siste årene før utdanningen starter (botid).

*Forslag til endring i § 33-5 for 2015-2016:*

**§ 33-5 Vilkår om tilknytning til Norge**

Søkeren må oppfylle ett av følgende vilkår for å ha rett til støtte til utdanning i utlandet:

- a) Søkeren har bodd i Norge i en sammenhengende periode på minst to av de siste fem årene, eller
- b) Søkeren har gått på skole eller tatt utdanning i Norge i minst tre år, eller
- c) Søkeren har barn, ektefelle eller forelder som bor i Norge mens søkeren er under utdanning. Familiemedlemmet må være et annet enn den EØS- eller EFTA- arbeidstakeren som gir grunnlaget for retten til utdanningsstøtte etter § 2-3. Søkeren må enten bo sammen med vedkommende i Norge når utdanningen starter, eller ha bodd sammen med vedkommende i minst to år i Norge eller i utlandet. Søkeren må ha dokumenterte norskkunnskaper på nivå B1 etter Det felles europeiske rammeverket for språk, eller
- d) Søkeren er EØS- eller EFTA-grensearbeidstaker og har arbeidet i Norge i minst fem år og har dokumenterte norskkunnskaper på nivå B1 etter Det felles europeiske rammeverket for språk, eller
- e) Søkeren er familiemedlem til en EØS- eller EFTA-grensearbeidstaker som har arbeidet i Norge i minst fem år, og søkeren har bodd i et annet nordisk land i denne perioden og har dokumenterte norskkunnskaper på nivå B1 etter Det felles europeiske rammeverket for språk.

Søkeren har også rett til støtte dersom han eller hun etter en samlet skjønnsmessig vurdering kan sies å ha en tilsvarende tilknytning til Norge som etter første ledd bokstavene a til e. Norskkunnskaper tillegges særlig vekt i vurderingen.

**Til § 33-6 Unntak fra vilkåret om botid ved delstudier og visse utdanninger**

De foreslåtte endringene i tilknytningskravene i § 33-5 gjør det nødvendig med en mindre justering i § 33-6 *Unntak fra vilkåret om botid ved delstudier og visse utdanninger*.

Det skal fremdeles være slik at tilknytningskravene i § 33-5 ikke skal gjelde for søkere som får støtte til delstudier etter § 5-1 eller til studieopphold i utlandet på videregående opplærings nivå etter §§ 35-9 til 35-12.

*Gjeldende § 33-6 for 2014-2015:*

**§ 33-6 Unntak fra vilkåret om botid ved delstudier og visse utdanninger**

Kravet om botid gjelder ikke søkere som får støtte etter § 5-1 og §§ 35-9 til 35-12.

*Forslag til endring i § 33-6 for 2015-2016 :*

**§ 33-6 Unntak fra vilkår om tilknytning til Norge ved delstudier og visse utdanninger**

Kravene om tilknytning til Norge etter § 33-5 gjelder ikke søkere som får støtte etter § 5-1 og §§ 35-9 til 35-12.

### **Til § 33-7 Unntak fra vilkåret om botid ved særlige forhold**

Etter gjeldende regler kan det gjøres unntak fra vilkåret om sammenhengende botid i to av de siste fem årene dersom vilkåret om botid ikke er oppfylt av nærmere bestemte årsaker:

- Når søkeren, en av foreldrene eller ektefellen til søkeren i løpet av de siste fem årene før utdanningen starter har vært
  - o i norsk utenriktjeneste,
  - o i tjeneste for norsk misjon eller bistandsorganisasjon,
  - o i tjeneste som norsk representant for en internasjonal organisasjon eller en offentlig institusjon,
  - o i tidsbegrenset tjeneste i utlandet for et norskregistrert foretak med generell skatteplikt til Norge,
  - o eller har vært bosatt i utlandet på grunn av sykdom.

Hvis eleven har fulgt foreldrene i en av disse situasjonene, må eleven være 21 år eller yngre.

- Det kan også gjøres unntak i andre tilfeller der søkeren har særlig tilknytning til Norge, dersom sterke grunner taler for det.

Disse unntakene er ikke avgrenset til å gjelde norske statsborgere, men vil i praksis i hovedsak bare være aktuelt for disse.

Under gjeldende absolutte botidskrav har det vært nødvendig å gjøre noen unntak knyttet til årsaken til at søkeren har bodd i utlandet. Vurderingen har vært at søkeren fremdeles har en sterk tilknytning til Norge, og at søkeren i praksis ofte har vært nødt til å følge sine foreldre som har valgt å bo en periode i utlandet. Situasjonene er i hovedsak av tidsbegrenset karakter, og forelderen, ektefellen eller søkeren har også gjennom tjenesteforholdet i seg selv en tilknytning til Norge. Regelen medfører også noen vanskelige grensedragninger.

Unntaket ved særlig tilknytning der sterke grunner taler for det, er brukt svært sjelden. Det er en sikkerhetsventil som er ment å være snever. Regelen har for eksempel vært brukt der søkeren ikke oppfylte botidskravet fordi hun måtte være bosatt i et annet europeisk land for å ikke miste omsorgen for barnet sitt.

Ved innføringen av kriterier som retter seg mot studenten selv og som har til hensikt å sikre at studenten har tilstrekkelig tilknytning til Norge før utdanningen starter, vil det ikke lenger være behov for unntaksregler fra botidskravet som i dag. I stedet for å

foreta vurderinger av årsaken til at søkeren ikke har bodd i Norge, for eksempel av om søkerens foreldre kan sies å ha vært i tjeneste i utlandet for et norsk selskap, skal studentens egen tilknytning til Norge være avgjørende. Unntaksreglene som er beskrevet her vil i stor grad bli overflødige, siden de i praksis gjelder norske statsborgere, og de fleste av disse trolig vil få støtte etter de foreslåtte nye reglene.

Kunnskapsdepartementet foreslår at disse unntakene fjernes.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 33-7 for 2014-2015:*

### **§ 33-7 Unntak fra vilkåret om botid ved særlige forhold**

Det blir gjort unntak når kravet om botid ikke kan oppfylles fordi søkeren, en av foreldrene eller ektefellen til søkeren i løpet av de siste fem årene før utdanningen starter har vært

- a) i norsk utenriktjeneste
- b) i tjeneste for misjon eller norsk bistandsorganisasjon
- c) i tjeneste som norsk representant for en internasjonal organisasjon eller en offentlig institusjon
- d) i tidsbegrenset tjeneste i utlandet for et norskregistrert foretak med generell skatteplikt til Norge, eller
- e) bosatt i utlandet på grunn av sykdom.

Det gjøres unntak i andre tilfeller der søkeren har særlig tilknytning til Norge, dersom sterke grunner taler for det.

Når situasjonen er knyttet opp mot foreldrene, er det et vilkår at søkeren er født i 1992 eller senere.

*Bestemmelsen utgår i sin helhet.*

## **Kapittel 34 Generell studiekompetanse og andre krav til opptak**

### **Til § 34-1 Generell studiekompetanse og andre krav til opptak**

Under omtalen av endringene i tilknytningskravene for støtte til utdanning i utlandet er vilkåret om norskkunnskaper i kravet om generell studiekompetanse omtalt. De absolutte kravene om botid i Norge og norskkunnskaper er foreslått erstattet med andre tilknytningskrav, og vilkår om kunnskaper i norsk inngår i visse av de mulige grunnlagene for tilknytning.

Det er forskriftens § 34-1 som fastsetter det generelle vilkåret om norskkunnskaper. Det foreslås å endre denne bestemmelsen slik at det går fram at kravet om



norskkunnskaper i vilkåret om generell studiekompetanse i Norge ikke gjelder for studenter som søker om støtte til utdanning i utlandet. Det foreslås også å vise til vilkårene om tilknytning til Norge i § 33-5.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 34-1 for 2014-2015:*

#### **§ 34-1 Generell studiekompetanse**

Det gis støtte til høyere utdanning dersom søkeren har generell studiekompetanse i Norge, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-6, med tilhørende forskrifter. Fastsatte krav til kunnskap i norsk gjelder også for søkere som skal studere i utlandet.

Det kan gjøres unntak dersom søkeren mangler generell studiekompetanse i Norge, og

- a) er 25 år eller eldre og har fått studierett på grunnlag av realkompetanse
- b) kan dokumentere at det på grunnlag av varig sykdom, funksjonshemming eller liknende ikke har vært mulig å tilfredsstille enkelte av de kravene som normalt må stilles for å bli tilkjent generell studiekompetanse. Dette gjelder kun for søkere under 25 år.
- c) har opptak til utdanning i utøvende eller skapende musikk, ballett, skuespill eller bildende kunst ved et fremstående lærested. Det er en forutsetning at lærestedet har strenge krav for opptak.

*Forslag til endring i § 34-1 for 2015-2016:*

#### **§ 34-1 Generell studiekompetanse**

Det gis støtte til høyere utdanning dersom søkeren har generell studiekompetanse i Norge, jf. lov om universiteter og høyskoler § 3-6, med tilhørende forskrifter. Kravene til kunnskap i norsk gjelder ikke for søkere som skal studere i utlandet, se likevel vilkårene i § 33-5.

Det kan gjøres unntak dersom søkeren mangler generell studiekompetanse i Norge, og

- a) er 25 år eller eldre og har fått studierett på grunnlag av realkompetanse
- b) kan dokumentere at det på grunnlag av varig sykdom, funksjonshemming eller liknende ikke har vært mulig å tilfredsstille enkelte av de kravene som normalt må stilles for å bli tilkjent generell studiekompetanse. Dette gjelder kun for søkere under 25 år.
- c) har opptak til utdanning i utøvende eller skapende musikk, ballett, skuespill eller bildende kunst ved et fremstående lærested. Det er en forutsetning at lærestedet har strenge krav for opptak.

## **Kapittel 35. Hva slags utdanning det gis støtte til**

### **Til § 35-2. Første året av bachelorutdanningen**

Det foreslås å fjerne begrensningen som gjør at støtte til det første året av bachelorutdanningen (freshman) i USA og ikke-vestlige land bare kan gis til utdanning ved visse læresteder av høy kvalitet. Forslaget er i tråd med prioriteringer for utdanningsstøtte i Sundvolden-plattformen.

Etter gjeldende regler for undervisningsåret 2014-2015 kan det gis støtte til første året av bachelorutdanning også i land der det første året ikke regnes for å være på nivå med norsk høyere utdanning. Vilkåret er at lærestedet figurerer på en av tre verdensomspennende kvalitetslister. Forslaget innebærer at disse kvalitetslistene ikke lenger skal benyttes, og fører derfor til en betydelig økning av antallet læresteder som gir rett til utdanningsstøtte til det første året av bachelorutdanningen i de aktuelle landene.

Forslaget er begrunnet i at de tre kvalitetslistene i for liten grad er egnet som mål på kvaliteten på de enkelte bachelorutdanningene. Forslaget blir dermed et virkemiddel for å gjøre utdanning i utlandet mer tilgjengelig for studenter med utdanningsstøtte fra Norge, også i tilfeller der utdanningssystemet skiller seg fra vårt eget. Deler av bachelorutdanning som ikke er på nivå med høyere utdanning i Norge vil ikke alene gi uttelling i form av studiepoeng her, og dette er forhold som studentene selv må ta i betraktning i valg av studieland og utdanning.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 35-2 i 2014-2015:*

### **§ 35-2 Første året av bachelorutdanningen**

Det gis støtte til det første året av bachelorutdanningen ved utvalgte læresteder av høy kvalitet, også når dette året ikke tilsvarer utdanning på bachelornivå i Norge, se § 35-1. Støtte kan også gis dersom det andre året ikke tilsvarer utdanning på bachelornivå i Norge. Det er en forutsetning at den resterende delen av utdanningen oppfyller vilkårene i § 35-1. Departementet bestemmer hvilke læresteder som er omfattet av ordningen, ut fra lærestedenes plassering på internasjonalt anerkjente rangeringslister.

Det gis ikke støtte til første året (freshman-året) av bachelorutdanning ved læresteder i USA. Det gjøres unntak

- a) for første året av kiropraktorutdanning
- b) får utdanningen er særlig godt tilrettelagt for studenter med nedsatt funksjonsevne, og
- c) for første året av bachelorutdanning i USA som er med i ordningen med

tilleggstipend, se § 41-3

*Forslag til endring i § 35-2 for 2015-2016:*

**§ 35-2 Første året av bachelorutdanningen**

Det gis støtte til det første året av bachelorutdanningen ved ~~utvalgte læresteder av høy kvalitet, også når dette året ikke tilsvarer utdanning på bachelornivå i Norge, se § 35-1. Støtte kan også gis dersom det andre året ikke tilsvarer utdanning på bachelornivå i Norge.~~

Det er en forutsetning at den resterende delen av utdanningen oppfyller vilkårene i § 35-1. ~~Departementet bestemmer hvilke læresteder som er omfattet av ordningen, ut fra lærestedenes plassering på internasjonalt anerkjente rangeringslister.~~

~~Det gis ikke støtte til første året (freshman-året) av bachelorutdanning ved læresteder i USA. Det gjøres unntak~~

- ~~a) for første året av kiropraktorutdanning~~
- ~~b) når utdanningen er særlig godt tilrettelagt for studenter med nedsatt funksjonsevne, og~~
- ~~c) for første året av bachelorutdanning i USA som er med i ordningen med tilleggstipend, se § 41-3~~

**Til § 35-7. Videregående opplæring og fagskoleutdanning, vedlegg**

Det foreslås å fjerne vedlegg til fjerde del og henvisningene til dette i § 35-7 bokstav c), d) og e).

Utgangspunktet er at det ikke gis støtte til utdanning utenfor Norden som er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge. Det gis likevel støtte til enkelte utdanningsopplegg. Vedlegget i fjerde del lister opp videregående opplæring som er omfattet av unntaksordningen. Det er ment som en informasjon til søkerne, men er formelt sett en del av forskriften.

Informasjonen om hvilke skoler som er omfattet blir imidlertid fort utdatert, noe som skaper praktiske problemer. Både Fylkesmannen i Vest-Agder og Den franske ambassaden har egne nettsider med informasjon om de programmene de forvalter. Departementet mener derfor at det ikke lenger er hensiktsmessig at denne informasjonen ligger i forskriften. Fra 1. januar 2014 blir disse forvaltningsoppgavene overført til Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) og opptak gjennom SIU foreslås derfor tilføyd. Noen av utdanningene har en varighet på inntil tre år. For å ikke skape uklarhet rundt støtteretten til elever som allerede har påbegynt utdanninger som

er omfattet, nevnes fortsatt Fylkesmannen i Vest-Agder og Den franske ambassaden i tillegg til SIU i forskriften for 2015-2016.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer, og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 35-7 i 2014-2015:*

### **§ 35-7 Videregående opplæring og fagskoleutdanning**

Det gis ikke støtte til utdanning utenfor Norden som er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge. Støtte gis likevel

a) til vanlig videregående opplæring, når

- 1) søkeren er bosatt i utlandet på grunn av egen sykdom, eller
- 2) en av foreldrene eller ektefellen til søkeren er
  - i norsk utenriks tjeneste
  - i tjenesten for misjon eller norsk bistandsorganisasjon
  - i tjeneste som norsk representant for en internasjonal organisasjon eller en offentlig institusjon
  - i tidsbegrenset tjeneste i utlandet for et norskregistrert foretak med generell skatteplikt i Norge
  - bosatt i utlandet på grunn av sykdom
  - i utdanning i utlandet som gir rett til støtte etter § 4-1 bokstav p

Det er et vilkår at søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1.

- b) til yrkesfaglig opplæring når utdanning innenfor tilsvarende fagområde ikke finnes i Norge. Opplæringen må ha offentlig eller tilsvarende godkjenning i studielandet
- c) til elever som har fått opptak gjennom Fylkesmannen i Vest-Agder til utdanning ved de United World College som er regnet opp i punkt A i vedlegg til fjerde del
- d) til elever som har fått opptak gjennom Fylkesmannen i Vest-Agder eller kulturkontoret ved Den franske ambassaden til utdanning ved utvalgte læresteder i Frankrike, som tilsvarer studiespesialisering i videregående skole. Skolene som omfattes er regnet opp i punkt B i vedlegg til fjerde del
- e) til elever som har fått opptak gjennom kulturkontoret ved Den franske ambassaden til yrkesfaglig utdanning ved skolene som regnes opp i punkt C i vedlegg til fjerde del.

*Forslag til endring i § 35-7 for 2015-2016:*

### **§ 35-7 Videregående opplæring og fagskoleutdanning**

Det gis ikke støtte til utdanning utenfor Norden som er på nivå med videregående opplæring eller fagskoleutdanning i Norge. Støtte gis likevel

a) til vanlig videregående opplæring, når

- 1) søkeren er bosatt i utlandet på grunn av egen sykdom, eller

- 2) en av foreldrene eller ektefellen til søkeren er
- i norsk utenriktjeneste
  - i tjeneste for misjon eller norsk bistandsorganisasjon
  - i tjeneste som norsk representant for en internasjonal organisasjon eller en offentlig institusjon
  - i tidsbegrenset tjeneste i utlandet for et norskregistrert foretak med generell skatteplikt til Norge
  - bosatt i utlandet på grunn av sykdom
  - i utdanning i utlandet som gir rett til støtte etter § 4-1 bokstav p

Det er et vilkår at søkeren har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1.

- b) til yrkesfaglig opplæring når utdanning innenfor tilsvarende fagområde ikke finnes i Norge. Opplæringen må ha offentlig eller tilsvarende godkjenning i studielandet
- c) til elever som har fått opptak ved United World College gjennom Fylkesmannen i Vest-Agder eller Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) til utdanning ved de United World College som er regnet opp i punkt A i vedlegg til fjerde del
- d) til elever som har fått opptak gjennom Fylkesmannen i Vest-Agder, kulturkontoret ved Den franske ambassaden eller Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU) til utdanning ved utvalgte læresteder i Frankrike, som tilsvarer studiespesialisering i videregående skole ~~Skolene som omfattes er regnet opp i punkt B i vedlegg til fjerde del~~
- e) til elever som har fått opptak gjennom kulturkontoret ved Den franske ambassaden til yrkesfaglig utdanning ved utvalgte skoler. ~~skolene som regnes opp i punkt C i vedlegg til fjerde del.~~

*Gjeldende Vedlegg til fjerde del i 2014-2015:*

### **Vedlegg til fjerde del**

Videregående opplæring som er omfattet av ordningene i § 35-7 bokstav c, d og e.

A

Atlantic College i Wales (2 år)

Lester Pearson College i Canada (2 år)

Li Po Chun United World College i Hongkong (2 år)

Mahindra United World College of India (2 år)

The Armand Hammer United World College of the American West i New Mexico i USA (2 år)

United World College Costa Rica (2 år)

United World College Mostar i Bosnia-Hercegovina (2 år)

United World College of South East Asia i Singapore (2 år)

United World College of Southern Africa i Swaziland (2 år)

United World College of the Adriatic i Trieste i Italia (2 år)

## B

Lycée Alain Chartier i Bayeux i Frankrike (Lycée Arcisse de Caumont for elever som velger tilsvarende utdanningsprogram for studiespesialisering, programfag samfunnsfag og økonomi i det andre og tredje året)

Lycée Chevroliier i Angers i Frankrike

Lycée Corneille i Rouen i Frankrike

Lycée d'enseignement général et technologique Notre Dame i Vendée i Frankrike

Lycée Edouard Herriot i Lyon i Frankrike

Lycée François Rabelais i Vendée, Frankrike

## C

Lycée d'Hôtellerie et de Tourisme i Illkirch, Frankrike (hotell- og restaurantfag)

Lycée Hôtelier i La Rochelle i Frankrike (hotell- og restaurantfag)

Lycée Hôtelier Raymond Mondon i Metz i Frankrike (hotell- og næringsmiddelfag)

Lycée des Métiers de l'hôtellerie et de la restauration JBS Chardin i Gérardmer, Frankrike

Lycée hôtelier Savoie-Léman i Thonon les Bains, Frankrike

*Vedlegg til fjerde del foreslås fjernet i sin helhet for 2015-2016*

## **Kapittel 36. Støtte til språklig tilretteleggingssemester**

### **Til § 36-5 Omgjøring av lån til utdanningsstipend**

Det foreslås en omformulering av § 36-5. Det presiseres at personer som har fått støtte til språkkurs i et annet land enn der gradsutdanningen tas, har rett til omgjøring. Forslaget er en klargjøring av regelen for de søkerne som har fått støtte til språkopplæring etter unntaksregelen i § 36-1, og medfører ingen praksisendring i Lånekassen. Slik forskriften er utformet i dag, ser det ut som om søkere som har fått støtte til språkopplæringen i et annet land enn der gradsutdanningen skal tas, ikke har rett til omgjøring av lån til stipend.

Forslaget innebærer ingen realitetsendringer, og har ingen budsjettkonsekvenser.

*Gjeldende § 36-5 for 2014-2015:*

#### **§ 36-5 Omgjøring av lån til utdanningsstipend**

Dersom søkeren ikke begynner på en utdanning i landet der det språklige tilretteleggingssemesteret ble tatt innen ett år etter fullført språkopplæring, blir ikke lån gjort om til utdanningsstipend etter § 26-1. Det gjelder samme unntak som i § 36-1 andre ledd og i § 27-2.

*Forslag til endring i § 36-5 for 2015-2016:*

#### **§ 36-5 Omgjøring av lån til utdanningsstipend**

Dersom søkeren ikke begynner på en utdanning i landet der det språklige tilretteleggingssemesteret ble tatt innen ett år etter fullført språkopplæring, jf. § 36-1 andre ledd blir ikke lån gjort om til utdanningsstipend etter § 26-1. Det gjelder samme unntak som i § 36-1 andre ledd § 27-2.

## **Kapittel 39. Krav til utdanningsopplegget**

### **Til § 39-3 Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning**

Innføringen av rett til støtte til skolepenger til nettskoler i EØS-land er omtalt innledningsvis i høringsnotatet.

Forskriftens § 39-3 slår fast at det ikke gis støtte til nettstudier eller lignende. Siden det nå innføres en mulighet til å motta støtte til skolepenger ved nettstudier i EØS-land, bør bestemmelsen omformuleres slik at det går fram at det ikke blir gitt støtte til slik utdanning etter forskriftens fjerde del *Støtte til utdanning i land utenfor Norden*. Støtteretten til skolepenger til utdanning ved læresteder i EØS-land vil framgå av andre

bestemmelser. Det foreslås også å fjerne henvisningen til § 3-1 som inneholder vilkår om at studenten må ha opptak i utdanningen samt krav om opphold på lærestedet ved utdanning i utlandet. § 3-1 gjelder for all utdanning, og vil etter forslaget selv presisere at det ikke kreves opphold på lærestedet ved nettstudier ved nettskoler i EØS-land.

*Gjeldende § 39-3 for 2014-2015:*

#### **§ 39-3 Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning**

Det gis ikke støtte til utdanning som tilbys av utenlandske læresteder når hele eller deler av studiet er lagt opp som nettstudium eller andre former for fjernundervisning/samlingsbasert studium. Se § 3-1 og § 7-5.

*Forslag til endring i § 39-3 for 2015-2016:*

#### **§ 39-3 Begrensning ved nettstudier og fjernundervisning**

Det gis ikke støtte etter forskriftens fjerde del til utdanning som tilbys av utenlandske læresteder når hele eller deler av studiet er lagt opp som nettstudium eller andre former for fjernundervisning/samlingsbasert studium. Se ~~§ 3-1~~ § 7-5.

## **Kapittel 41. Dekning av skolepenger i høyere utdanning**

### **Til § 41-2 Skolepengestøtte**

Det foreslås å presisere at både lån og stipend til skolepengestøtte for studenter som tar utdanning i land utenfor Norden skal valutajusteres. Videre foreslås det å presisere at valutajusteringen skal gjennomføres symmetrisk, det vil si at justeringen kan medføre både lavere og høyere utbetaling av skolepengestøtte.

I dag valutajusteres kun stipendandelen av skolepengestøtten, ikke lånedelen. Selve justeringen foregår ved at valutakursen vurderes hver måned. Dersom valutaen har styrket seg mer enn ett prosentpoeng sammenliknet med utgangskursen 1. april, blir utbetalt stipendbeløp justert opp tilsvarende. Endringer i utbetalt beløp skjer kun ved styrking av valutaen(e) målt mot norske kroner.

Med endringen som foreslås vil både skolepengelånet og -stipendet valutajusteres symmetrisk. En symmetrisk ordning for valutajustering innebærer at dersom valutaen styrker seg sammenliknet med utgangskursen, skal utbetalt beløp justeres opp. Dersom den svekkes sammenliknet med utgangskursen, skal utbetalt beløp justeres ned. Utviklingen i valutaen skal fortsatt vurderes hver måned.

Formålet med endringen er å gi studentene økt økonomisk forutsigbarhet ved at staten bærer hele risikoen for eventuelle valutasingninger, samtidig som staten også får valutagevinsten når norsk krone styrker seg målt mot utenlandsk valuta.



Konsekvensen av en innføring av avtale om støtte i tilfeller der gjeldsbeløpet settes høyere enn det som er tildelt i vedtaket, er omtalt under forslag til endring i § 11-1.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 41-2 for 2014-2015:*

**§41-2 Skolepengestøtte**

Det gis støtte til skolepenger med opptil kr 118 420 for et helt undervisningsår.

Satsene varierer for ulike utdanningsnivå:

- a) Til utdanning på bachelornivå gis skolepengestøtten med 50 prosent stipend og 50 prosent lån av faktiske skolepenger opp til 60 560. Støtte utover dette gis som lån.
- b) Til utdanning på masternivå og delstudier gis skolepengestøtten med 70 prosent stipend og 30 prosent lån av faktiske skolepenger opp til 60 560. Støtte utover dette gis som lån.
- c) Til utdanning på ph.d.-nivå gis hele skolepengestøtten som lån.

Ved endringer i valutakursen gis stipenddelen av skolepengestøtten med et høyere beløp.

Skolepengestøtten økes ikke selv om undervisningsåret er lengre enn ti måneder, heller ikke ved komprimerte opplegg. Når undervisningsåret er kortere enn seks måneder, gis det halv skolepengestøtte.

For søkere som mottar ytelser fra andre til skolepenger, reduseres skolepengestøtten dersom samlet støtte til skolepenger overskrider faktiske skolepenger. Reduksjonen skjer først i lånedelen av skolepengestøtten.

*Forslag til endring i § 41-2 for 2015-2016:*

**§41-2 Skolepengestøtte**

Det gis støtte til skolepenger med opptil kr 118 420 for et helt undervisningsår.

Satsene varierer for ulike utdanningsnivå:

- a) Til utdanning på bachelornivå gis skolepengestøtten med 50 prosent stipend og 50 prosent lån av faktiske skolepenger opp til 60 560. Støtte utover dette gis som lån.
- b) Til utdanning på masternivå og delstudier gis skolepengestøtten med 70 prosent stipend og 30 prosent lån av faktiske skolepenger opp til 60 560. Støtte utover dette gis som lån.

- c) Til utdanning på ph.d.-nivå gis hele skolepengestøtten som lån.

Ved endringer i Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har styrket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april 2015, gis stipenddelen av skolepengestøtten med et høyere beløp.

Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har svekket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april 2015, gis skolepengestøtten med et lavere beløp.

Skolepengestøtten økes ikke selv om undervisningsåret er lengre enn ti måneder, heller ikke ved komprimerte opplegg. Når undervisningsåret er kortere enn seks måneder, gis det halv skolepengestøtte.

For søkere som mottar ytelser fra andre til skolepenger, reduseres skolepengestøtten dersom samlet støtte til skolepenger overskrider faktiske skolepenger. Reduksjonen skjer først i lånedelen av skolepengestøtten

#### **Til § 41-4 Satser for tilleggsstipend**

Det foreslås også i denne bestemmelsen å presisere at tilleggsstipendet skal valutajusteres når valutakursen på utbetalingstidspunktet har endret seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen. Se omtalen til § 41-2 om skolepengestøtte.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.  
*Gjeldende § 41-4 for 2014-2015:*

#### **§ 41-4 Satser for tilleggsstipend**

Det kan gis tilleggsstipend med opptil kr 65 119 for et helt undervisningsår. Tilleggsstipendet blir utbetalt dersom skolepengene er høyere enn kr 120 433.

Dersom undervisningsåret er kortere enn seks måneder, kan det gis opptil et halvt tilleggsstipend. Tilleggsstipendet blir utbetalt dersom skolepengene er høyere enn kr 60 217.

Tilleggsstipend blir bare gitt for det beløpet søkeren faktisk skal betale i skolepenger.

For søkere som mottar ytelser fra andre til skolepenger, blir støtten til skolepenger redusert dersom samlet støtte til skolepenger overskrider faktisk studieavgift. Reduksjonen skjer først i skolepengestøtten, se § 41-2.

Ved endringer i valutakursen kan tilleggsstipendet økes.

*Forslag til endring i § 41-4 for 2015-2016:*

#### **§ 41-4 Satser for tilleggsstipend**

Det kan gis tilleggsstipend med opptil kr 65 119 for et helt undervisningsår. Tilleggsstipendet blir utbetalt dersom skolepengene er høyere enn kr 120 433.

Dersom undervisningsåret er kortere enn seks måneder, kan det gis opptil et halvt tilleggsstipend. Tilleggsstipendet blir utbetalt dersom skolepengene er høyere enn kr 60 217.

Tilleggsstipend blir bare gitt for det beløpet søkeren faktisk skal betale i skolepenger.

For søkere som mottar ytelser fra andre til skolepenger, blir støtten til skolepenger redusert dersom samlet støtte til skolepenger overskrider faktisk studieavgift. Reduksjonen skjer først i skolepengestøtten, se § 41-2.

Ved endringer i Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har styrket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april, gis ~~kan~~ tilleggsstipendet ~~økes~~ med et høyere beløp.

Dersom valutakursen på utbetalingstidspunktet har svekket seg med mer enn ett prosentpoeng sammenlignet med utgangskursen per 1. april, gis tilleggsstipendet med et lavere beløp.

## **Femte del. Spesielle ordninger.**

### **Kapittel 44. Sykestipend**

#### **Til § 44-6 begrensninger ved samtidige ytelser fra folketrygden**

Det foreslås å åpne for å kombinere sykepenger fra folketrygden med sykestipend fra Lånekassen.

I dag bortfaller sykestipendet dersom søkeren mottar sykepenger fra folketrygden. Dette ekskluderer en gruppe studenter fra ordningen med sykestipend. Forslaget innebærer at studentene også skal kunne få sykestipend fra Lånekassen, men at sykepengene fra folketrygden skal trekkes fra før sykestipendet beregnes. En student som for eksempel kun mottar basisstøtte fra Lånekassen på 9 785 kroner per måned og får en månedlig ytelse i sykepenger på kr 4 000, vil kunne få 5 785 kroner gjort om til sykestipend per måned.

Ordningen med sykestipend er et sikkerhetsnett som skal redusere de økonomiske konsekvensene av sykdom under utdanning. Ved å redusere låneandelen av støtten i sykdomsperioder, skal sykestipendet sørge for at studenter som blir syke ikke ender opp med uforholdsmessig mye mer gjeld enn andre. Ordningen bidrar dermed til å oppfylle utdanningsstøttens formål om å sikre lik rett til utdanning.

Sykepengene og sykestipendordningen dekker ikke samme formål fullt ut. Begrunnelsen for innretningen av dagens regler har vært å unngå dobbeldekning fra det offentlige. Denne begrunnelsen må regnes som svak i og med at studenter i stor grad også er arbeidstakere. SSBs siste levekårsundersøkelse for studenter viser at 60 prosent av studentene arbeider ved siden av studiene. Når mange studenter har krav på sykepenger, er sykestipendordningen slik den er utformet per i dag et mindre treffsikkert virkemiddel for å sikre lik rett til utdanning.

Bestemmelsen deles opp i to ledd som regulerer henholdsvis arbeidsavklaringspenger og sykepenger.

Forslaget har budsjettkonsekvenser og er avhengig av budsjettbehandlingen.

*Gjeldende § 44-6 i 2014-2015:*

**§ 44-6 Begrensninger ved samtidige ytelser fra folketrygden**

Søker som har rett til sykepenger eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden for sykdomsperioden, får ikke omgjort lån til stipend for den tiden vedkommende har slike ytelser.

*Forslag til endring i § 44-6 for 2015-2016:*

**§ 44-6 Begrensninger ved samtidige ytelser fra folketrygden**

Søker som har rett til ~~sykepenger~~ eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden for sykdomsperioden, får ikke omgjort lån til stipend for den tiden vedkommende har ~~slike ytelser~~ rett til arbeidsavklaringspenger.

Søker som har rett til sykepenger fra folketrygden, kan få differansen mellom sykepengebeløpet og stipend og lån omgjort til sykestipend.